Cumhuriyet

20 AĞUSTOS 1984

SİYASET 84

PARASIZ EK 33

İki Almanya'yı "kader" ayrı tutuyor

10/11

4 *TBMM, iki hafta sonra açılıyor: ANAP, Grubu ne yapacak?*

5 *Sal üstünde merkepler, "serbesti"den ne bekler?*

6 *Maxime Rodinson: Ortadoğu'da barışı düşlemek bile güç*

7 *Fransız gençliği: Binbir renk, binbir grup*

8/9 *Dünyanın en büyük boştagezer ordusunun başkenti: Londra/2*

12/13 *Orly Havaalanı baskını ASALA'yı böldü*

İNCİR ÇEKİRDEĞİ

Haliç'in suyu gözlerim gibi mavi olacak.
BEDRETTİN DALAN
İstanbul Anakent Belediye Başkanı

●

Kadınla erkek bir elmanın yarısıdır. Ve o yarı elmalar birbirini bulur, ruhen tam bir uyuşma olursa, çöpü çöpüne gelir, sapı da sapına gelir.
VEHBİ DİNÇERLER
Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı

●

Gözümün önünde Türk milletine altın madalya kazandırmak için ölesiye hazırlanmış bir güreşçinin yerde kıvranışı... Kulaklarımda Reşit Karabacak'ın feryadı... Kırık bir kol, kırık bir kalp...
NECMİ TANYOLAÇ
Güneş Gazetesi Spor Müdürü

●

Bir koca, karısını hem döver hem sever. Kadının şikâyet hakkı yoktur.
ADALET TATLISES
İbrahim Tatlises'in eski karısı

●

Beş dakika sonra Rusya'yı bombalamaya başlıyoruz.
RONALD REAGAN
ABD Başkanı

●

Hakkımda dedikodu yapmaması için kadını her zaman istediğinden çok memnun ederim.
KADİR İNANIR
Sinema sanatçısı

●

Herkes hesabını bilsin, sonunda bize gelmesinler.
TURGUT ÖZAL
Başbakan

●

Derwall, süper benzin gibi süper zekâlı bir teknik direktör. Futbolcu ve forvet olarak bu iki gencin sefaletini görünce, "kartofel, salat, hençın" karmısından vazgeçip, simitli fotoğrafla sefilleri oynamaya başladı.
İSLAM ÇUPİ
Milliyet Gazetesi Spor Yazarı

Maliyeyi telefonla idare ediyorum.
VURAL ARIKAN
Maliye ve Gümrük Bakanı

●

Bıçak kördü, bu yüzden diş teknisyeninin boğazını iyi kesemedim.
BEBEK HASAN
Kiralık katil

●

Eğer Reşit Karabacak sakatlanmasaydı, yine de Amerikalı Mark Schultz karşısında başarı sağlayamazdı.
MEHMET BARLAS
Milliyet Gazetesi Başyazarı

●

Bizim ata sporumuz artık başkalarının ata sporu olmuş.
NEZİH ALKIŞ
Milliyet Gazetesi Spor Yazarı

●

Mine Mutlu'nun yanında çalışacağım diye seviniyordum. Ancak beni her şey için dövmeye başladı.
FATMA ALPER
Mine Mutlu'nun hizmetçisi

●

Eylülde enflasyon hızı ne kadarsa işçime o kadar zam yapacağım.
HALİT NARİN
TİSK Genel Başkanı

●

Geçen gün uyandım, kendi kendime "'Derwall, Almanya'da değilsin, Türkiye'desin'' dedim.
JUPP DERWALL
Galatasaray Teknik Direktörü

●

İyi bir TV izleyicisi değilim.
KAMURAN GÜRÜN
Radyo Televizyon Yüksek Kurulu Başkanı

●

Yunanistan'ın da ilgilendiği bir konuda durumun hassasiyeti nedeniyle daha fazla bir şey söylemek istemiyorum. Her şey bu söylediklerimin içinde mevcuttur.
ZEKİ YAVUZTÜRK
Milli Savunma Bakanı

İkinci kanal için kendimiz uydu fırlatacağız.
TUNCA TOSKAY
TRT Genel Müdürü

●

Türkiye'de beni eskiden olduğu gibi soyunuk göremeyeceksiniz. Sizin adınıza üzülüyorum.
BARBARA BOUCHET
Sinema sanatçısı

●

Fransızlar bizi kopye ediyorlar.
ADNAN KAHVECİ
Başbakanlık Başmüşaviri

●

Ben bir bikini hastasıyım.
HÜLYA YİĞİTALP
Sinema sanatçısı

●

Eskiden Irak ve Türkiye hepsi bir ülke idi.
İHSAN DOĞRAMACI
YÖK Başkanı

●

Kulaktan şifa verilmeyeceği aşikâr olduğundan, ümit ederiz ki acı hakikatleri meydana vuran bu yüksek sesler ve milletin feryadı karşısında iktidar yola gelebilir.
TURGUT SUNALP
MDP Genel Başkanı

●

Bu insan meşherinde, insanların pazı, baldır, kol, bilek yarışında kazananlar belli de kaybedeni gören pek az.
ERGUN GÖZE
Tercüman Gazetesi Yazarı

●

Elbette Alman Milli Takımının eski hocasından Alman Milli Takımı gibi Galatasaray'a futbol oynatmasını beklemiyorum.
TURGAY ŞEREN
Milliyet Gazetesi Spor Yazarı

haftanın portresi

"Ortanca Özal" Körfez'e açılıyor

Erzincan Holding eski koordinatörü, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin *"Asosie"* eski profesörü, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı eski Genel Müdürü, Deva İlaç Fabrikalarının eski müşaviri, Shell Petrol Şirketi'nin eski danışmanı, kapatılan Milli Selamet Partisi'nin Erzurum milletvekili, İstanbul Teknik Mektebi mezunu, hidrolik yüksek mühendisi, İçişleri ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık eski Bakanlarından, 1929 tevellütlü, ağzı besmelelî, ayağı takunyalı, yüzü sakallı, on parmağı kınalı, Devlet Planlama Teşkilatı'nın eski müsteşarlarından *Turgut Özal* ile Devlet Planlama Teşkilatı'nın pek yeni müsteşarı *Bozkurt Yusuf Özal*'ın *"ortanca"* biraderi, can beraberleri *Korkut Özal*, işsizlik canına tak dediğinden *"Hak Yatırım"* Holding adlı, armatörü, bandırası, kaptanı belirsiz bir gemiye binerek dünyalık doğrultmak üzere Basra Körfezi'ne doğru yelken açmıştır. Kendisini görenlerin, tanıyanların, en yakın deniz karakoluna haber vermeleri gerekmemektedir. Çünkü, Özal ailesinin en mümeyyiz vasıflarından olan nereye yelken açılacağından ve hangi sularda dümen çevirileceğinden kendisi bihakkın haberli bulunmaktadır.

"Ortanca" Korkut da Turgut ve Bozkurt gibi siyasette, ticarette ve de hayatta üçlü bir sacayağında ittihat ve terakki eylemiştir. Bu sacayağının birinci ayağı ailenin belli bir süre Amerika Birleşik Devletleri'nde iskân etmesidir. Anne Özal, üç oğluna da şöyle başlayan mektuplar yazmak zorunda kalmıştır:

"Yavrum, Amerika'yı mesken mi tuttun, gördün IMF'yi, Dünya Bankası'nı da Malatya'yı unuttun."

Öteki iki Özal gibi bu Özal da *"Ana gibi yar, Türkiye gibi diyar olmaz"* diyerek vatana dönmüşler ve başlarına bir devlet kuşu oturtmayı bilmişlerdir. Özal Biraderlerin ikinci *"ayağı"* ise, serbestliğe inanıp iman getirdikleri halde, ille de Devlet Planlama Teşkilatı'nın başına geçme meraklarıdır. Gerçi ortanca, büyük ve küçük gibi planlamaya baş olmamıştır, ama iktidarın kapısını Genç Osman'ın Bağdat'ın kapısını açtığı gibi aileye ilk o açmıştır. Aslında o olmasa, Tanrı başımızdan eksik etmesin, bugün başımızda Turgut Özal olmayacaktı. Çünkü ortanca Özal iki kere bakan olmakla, *"En büyük Özal"*'ı motive ederek Başbakan olmak zorunda bırakmıştır.

"Hak Yatırım" gemisi ile sıcak denizlere yelken açan Korkut'a, *"el bereket"* diler, küçüklerin gözlerinden, büyüklerin ellerinden öper, tüm ortancalara ise, tanker dolusu dolar dileriz.

haftanın fotoromanı

Başbakan Turgut Özal'ın Hazine Müsteşarıyla kardeşi

Fotoğraf: RIZA EZER

dünya kulisi

F. Almanya

Soru önergesi ve köfteler

*Berlin Eyalet Meclisinde bulunan **"Alternatif Liste"**nin temsilcisi **Dieter Kunzelmann,** Meclise sürekli yeni soru önergeleri vermesiyle tanınır. Geçtiğimiz günlerde, gazetelerde "Elke" isimli bir polis atının mezbahaya gönderildiği ve daha sonra etinden köfte yapıldığını bildiren bir haber yayınlanması üzerine Kunzelmann, Meclise yeni bir soru önergesi verdi. Önerge bugüne kadar kaç polis atının bu yolla öldürüldüğü ve kaçından köfte yapıldığı şeklinde soruları kapsıyordu.*

FRANSA-ZAİRE

Kehanetin böylesi

*Zaire Devlet Başkanı **Mobutu,** Zaire seçimlerinde tek adaydı. Nitekim oyların yüzde 99,16'sını alarak yeniden başkan seçildi. Seçim sonuçları resmen 4 ağustos cumartesi günü Kinşassa'da başkanlık sarayı Halkın Evi'nde açıklandı. Sonuçlar saat 16.30'dan itibaren gazetecilere okunmaya başlandı. Saat 16.35'ten itibaren ise ilk kutlamalar gelmeye başladı. Mobutu'nun başkanlığını ilk kutlayan, Fransa Devlet Başkanı Mitterrand oldu. Mitterrand'ın bu sürati Fransız kamuoyunun alay konusu oldu. **"daha Fransız Haber Ajansı AFP bile haberini geçemezken Mitterrand'ın kutlama telgrafını yollayabilmesi"** onun doğaüstü kehanet yeteneklerine bağlamıyor. Ancak Mitterrand'ın muhalifleri hemen şu soruyu ekliyor:*

"Madem öngörü yeteneğiniz hayli yüksek, bir de şu 1986 seçimlerinde alacağınız oyu şimdiden ilan etseniz."

Afrika

Baştan çıkarılamayanlar

*Afrika'da birçok ülke bağımsızlığına kavuştuktan sonra ismini değiştirdi. Ancak bu isim değişiklikleri küçümsenemeyecek hataları içeriyor. Eskiden bir İngiliz sömürgesi olan **"Altın Sahili"** daha sonra Gana ismini aldı. Oysa Gana adı başka bir yerin ismiydi. Dahomey, **"Benin"** ismini aldı. Ama Benin, komşu ülke Nijerya'da bir şehir ismiydi. Yukarı Volta ise bugün **"Bourkina Fasso"** ismini aldı. **"Bourkina Fasso"nun kelime anlamı "Baştan çıkarılamayacak adamların ülkesi"** olarak tanımlanabilir. **Bu isim,** her ne kadar hatalı olduğu savunulamazsa da, biraz komik. Çünkü Yukarı Volta'da, her beş yılda bir rüşvet ve ahlaksızlığın yöneticiler arasında yaygınlaştığı gerekçesiyle, askeri bir darbe olmaktadır. Belki yeni isimle bu gidişe bir son verilebileceği düşünülmektedir.*

SSCB

"Kim o, tanımıyorum"

*Sovyetler Birliği'nin Federal Almanya Büyükelçisi **Vladimir Semyonov** geçtiğimiz günlerde kendi derlemelerinden oluşan bir sanat sergisini açtı. **"20. yüzyılda Rus sanatı"** adını taşıyan serginin açılışında, Semyonov gazetecilerin çeşitli sorularını cevaplandırdı. Bu arada, bir muhabirin Sovyet muhalif aydını Saharov'un durumunun ne olacağı hakkında bir soru sorması üzerine, Semyonov şu yanıtı verdi: **"Saharov mu? Bu isimde bir sanatçı tanımıyorum."***

TBMM'nin açılmasına iki hafta kaldı

ANAP Grubu ne yapacak?

RAFET GENÇ

Ankara — Türkiye Büyük Millet Meclisi iki hafta sonra çalışmalarına başlayacak. Yaz tatilinden sonra Meclisin gündemindeki sorunları **"sıpın işi"** çözmesi umuluyor, bekleniyor. Anayasa gereği çıkarılması gereken yasalar var. İşçi kökenli milletvekillerinin verdikleri, Türk-İş'in desteklediği öneriler var. Hemen çıkarılması gereken yasa gücündeki yüzden fazla kararname var. Yanıtlanması beklenen soru önergeleri var. Kısacası milletvekillerimizin önünde hemen çözümlenmesi gereken yığınla iş bulunuyor. Bunun yanı sıra 1985 bütçesinin görüşülmesi konusunu da ayrıca gündeme koymak gerekiyor.

Meclis Başkanı **Necmettin Karaduman** Meclis çalışmaları başlamadan önce bir **"yaz temizliği"**ne girişti, şu sıralarda...

Meclis koridorları ve odaları **"fırça, süpürge ve sabunlu bez işlemine"** tutulurken, politik kulislere de **"taze kan"** verilmesine çalışılıyor. Bir bakan, genç dostuna şöyle diyordu:

**"Sorun ve sorunlar herhalde çözülmek için çeşitli alternatifleri de beraberinde getirecektir. Bu bir politik yasadır. Onun için iktidarın karşılaştığı parti içi ve dışı engeller, engebeler elbette aşılacaktır. Her şey iktidar grubunda çözümlenecektir. Türkiye'nin kalbi oradadır. Yeni anayasa biliyorsunuz, bir partinin hükümete katılıp katılmamasını, hükümeti kurup kurmamasını çoğunluk partisinin Meclis grubuna bırakmıştır, eski devrin aksine. Eskiden, iktidar*

Mecliste, ANAP Grubunun hükümete muhalefetten çok "kök söktüreceği" söyleniyor. Bu dönemde sorunlar ANAP Grubunda "ramazan sohbetleri" ile geçiştirilecek gibi değil.

olmaya veya hükümet kurmaya, koalisyona girip girmemeye yetkili olan parti genel yönetim kurulu idi. Meclis Grubu adeta bir tasdik organı halindeydi. Şimdi öyle mi? Her şey grupta halledilmek zorunda... Anayasanın emri böyle..."

Bu sözlerin altında çok şey yardı. Nitekim yaz aylarında ANAP grubu tüm yurdu **"ister istemez"** dolaşmak zorunda kaldı. Gerek ekonomik açıdan, gerek politik açıdan devamlı **"seçmenle"**, **"partililerle"** karşı karşıya gelen milletvekilleri işin pek o kadar kolay olmadığını artık kavramaya başladılar. İktidar olmak ANAP için kolay oldu. Ama arka arkaya dizilen ve sonu gelmeyen sorunlar karşısında, milletvekillerinin hali gerçekten seyredilmeye değer... Birçok milletvekili bakanlık kapılarından ters yüz dönerken, başka tesirlerin altına ister istemez giriyorlar. Yani **"ayakları yere basmaya"** başlıyor. İktidarı ayakta tutanların kendileri olduğunu kavramaya başlıyorlar. Seçmen gelip de, **"Biz oy vermeseydik nasıl iktidar olurdun?"** sözleri milletvekilinin kafasında **"hükümetin kendilerinden geçtiğini"** anlatmaya yetiyor şimdi..

Kısacası bu dönemde ANAP Grubu'nda sorunlar, **"ramazan sohbetleri"** ile geçiştirilemeyecek gibi görünüyor. Grupta **"yeni iç dengelerin"** oluştuğunu görüyoruz. Şimdilik bu konuda pek ayrıntı yok. Ama, bakanların, hesap vermeye çağrılacağı günlerin pek uzak olmayacağı kehanet değil artık.

ANAP Grubu Mecliste, muhalefetten çok **"hükümete kök söktüreceğe"** benzer.

MDP'de olanlar

Muhalefet kanadına gelince, Hazine'nin para yardımından sonra **"suya kavuşmuş çorak toprak"** gibi **"ikisi"** birden canlandılar. Seçim bölgelerine gitmeye, **"demeç vermeye"** başladılar. Hele Ağrı seçimlerinde biraz oy alan MDP'nin lideri **Turgut Sunalp**, 6 Kasım seçimlerinden önce, söylediği görüşlerini tekrarlamaya başladı. Sunalp belediye başkanları toplantısında, **"iktidar alternatifi"** olduklarını **"ilan ederken"**, aslında ayakta kalmanın sevincini yaşıyordu.

Canlanan parti, bu kez sağ kanatta birleşmenin ancak kendi çatısında olacağı yolunda girişimlere bile başlamıştı. Bu konuda İstanbul ve Ankara'da bazı temaslar bile yapılmıştı. Bir partili, **"Şimdi sorun bizim çatımız altında birleşme sorunudur. Mecliste üyesi olan bir partinin sesi her zaman çıkar. Bunu onlara anlatmaya çalışıyoruz"** diyordu.

HP'nin durumu

HP'ye gelince, tatil devam ediyor. Kurultay hazırlıkları bile üstünkörü yürüyor. Tatilden dönen yok. Zaman zaman parti içinde **"Genel başkan aranıyor"** diye haberler çıkıyor ama ortada pek ciddi bir kıpırtı olmadığı hemen anlaşılıyor, kısa bir süre sonra...

Hükümet ve şirketler

Bu arada Ankara kulisinde, şimdilik politikadan çok şirketlerin ne yapıkları, Hazine Müsteşarı **Ekrem Pakdemirli**'nin ilginç çıkışları ele alınıyor. Pakdemirli'nin **"sağlam yerlerden"** gelen telkin ve güvenle birçok ekonomik kararı tek başına almaya devam ettiği öne sürülüyor. Ama bu arada Hazine ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın **"icraatı"** üzerinde epey ilginç söylentiler var. İthalat ve ihracat konularında **"hayali"** rakamların söylentileri sürüyor. Özellikle iplik, **"tişort"** ihracatı ile ilgili vergi yüzdelerinin kimlere gittiği soruluyor.

Bir yetkili, **"15-20 şirketin Türkiye'nin ithalat ve ihracat rejimi üzerindeki etkisini bilen var mı?"** diye sordu, bir sohbet meclisinde. Ama bunları somuta ulaştırma konusunda kimse bir gayretin içine henüz girmiyor. Yetkili **"İş âlemi bunu o kadar açık biliyor ki"** demekle yetiniyor.

Bir kısım politikacılar ise hükümetin ömrüne vade biçmeye başladılar. Turgut Özal'ın yıldızına kadar görevinden istifa edeceği iddiasına girenler bile var.

Bu arada Turgut Özal'ın hükümet içinde ve dışında uyguladığı taktiğin gerçeklere uymadığını söyleyenler var. Bir politikacı şu örneği verdi:

"Milletvekili ödenek ve yolluklarının arttırımında bazı yerlere verdiği sözü tutmayınca, Köşkten geri döndü. Uyguladığı taktikleri hep yanlış oluyor. Bu nereye kadar gidecek bilemem. Özal kendi yarattığı dünya içinde yaşıyor."

Politik sezona hükümet arayışları içinde giriyor Ankara. Ama şimdilik sessiz ve derinden...

Demokratikleşme ve ekonomik kalkınma, siyasi hayatın gündeminde olmalı

EROL ÇEVİKÇE

Siyasal hayatın gündeminde iki temel madde vardır. Birincisi demokratikleşme, ikincisi ekonomik kalkınmadır. Üstelik bunlar alt alta değil de, iç içe iki maddedir. Türkiye nasıl eder en sağlıklı yoldan demokratikleşmesini sağlar? Gene nasıl bir politika demeti ile kalkınmanın yolunu yeniden açar? Bunların dışındaki tartışmalar gerçek tartışma gündemini bilerek veya bilmeyerek saptırmaktan başka bir şey değildir.

Bu gündemi özellikle partiler kendi aralarında kaydırmadan tartışmak durumundadırlar. Ancak iktidarın görüntüsü, belki de doğal eğilimi böyle gözükmüyor. İktidar partisi demokratikleşmeyi kendi konusu saymıyor, kalkınmayı da üstünden atmaya çalışıyor. Bu durumda yapılması gerekirken, özellikle ana muhalefet partisine düşen, bu ana maddeleri ne yapıp yapıp gündemde tutmaktır.

Bir süredir yapılan, alternatif vardır yoktur tartışması da bu saptırmaya yardımcı olmaktadır. Böylece, gündemin ayrıntılara kaydırılmasına neden olunmaktadır. Görüldüğü gibi, tartışma 24 Ocak'tan bu yana bir belli modelin parçaları olarak ortaya çıkarılan paketler üzerine çekiliyor ve aralıksız sürdürülüyor. Son günlerde herkesin genelde kabul ettiği bir gerçek ortadadır. 24 Ocak'tan 4 yıl sonra bugün ortada olumlu sayılan hiçbir ekonomik gösterge yoktur. Ama her gün ülkenin gündemine yeni bir ek önlem veya o yönde alınmış bir karar getiriliyor ve üstünde tartışmaya davet çıkarılıyor.

Bir ülkede ekonomik politika varsa, doğal olarak onun alternatifi zaten vardır. Hele uygulanan politika, şimdi Türkiye'de olduğu gibi yaatlerinin hiçbirini gerçekleştiremiyorsa, "nerede bunun alternatifi" diye sormak, ciddiye alınmamalıdır. Türkiye birçok başka ülkenin geçmişte veya bugün içinde bulunduğu ortamın çok dışında, başka âlemde bir ülke değildir. En azından sandıktan çıkan hükümetlerin yönettiği ülkelerde ne varsa Türkiye'de de o var olacaktır. Yani, Özal Hükümeti kapitalist-liberal bir politika izlediğini resmen ilan ettiğine göre, çoğulcu demokraside olması doğal sayılan diğer politikalardan birisi olarak sosyal demokrasi bu anlayışın doğal karşı seçeneğidir. Onun hangi ayrıntıda veya ülke koşullarına hangi farklılıklarla uygulanacağı konusu, ancak anlayışın sahipleri arasında özel bir tartışmadır. Halk önünde temel karşı seçenek, sosyal demokrasidir. Böyle olunca "nerde alternatif" diye soranlar, ya bilerek gündemi saptırıyorlar, ya da bilgisizlik içindeler. Bir gerçektir ki, saptırılan bu gündem, kendiliğinden bir kısır döngüye girdi. Bundan çıkmayı iktidar partisi kesinlikle istemiyor. Bu yanlışa başlangıçtaki anlaşılır nedenlerden dolayı bir süre kapılmayı açıklamak mümkündür. Ancak özellikle 25 Mart seçimleri ve ana muhalefet partisinin

TEVFİK ÇAVDAR

Sal üstünde merkepler "serbesti"den ne bekler

Her gün zevkle okuduğum **İsmail Güneş**'in **"Hayvanlar"** çizgi dizisinin sevimli merkebi bu kez bizim yazımızın konuğu olacak. Resmi Gazete'nin 9 ağustos tarihli sayısında yayımlanan bir tarife çoktandır anlatmak istediklerimizi yansıtabilmek olanağını verdiği için dikkatimizi çekti. Tarife Bakanlar Kurulu'nun 84/8281 sayılı kararı uyarınca onaylanan Bozcaada, Eceabat, Gelibolu, Gemlik, Bartın belediyelerince işletilen iskelelerden geçen eşya ile Adıyaman ili sınırları içerisinde Fırat Nehri üzerinde çalıştırılan kayık ve sallarla taşınan yolcu ve eşyaya ilişkindi. Bakanlar Kurulu bu kararıyla en küçük taşıma ücretini bile merkezden belirleme hakkını elinde tuttuğunu ortaya koymaktadır. Tarife kararında yer alan iskeleler, diyelim ki belediye iskelesidir ve kamunun fiyatı merkezi bir denetlemeye tabi tutması uygundur, ama Fırat geçitleri için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Buralarda genellikle özel şahısların girişimi ile kurulan ve ilkel bir ulaşım aracı görünümünde olan sallar günün koşullarına göre geçiş ücretlerini serbestçe belirleyebilmelidir. Bunu günümüzde bir salgın hastalık gibi moda olan **"serbesti"** yaklaşımı açısından ileri sürüyorum. Kuşkusuz Fırat geçitleri bir kamu hizmeti görmektedir, oraları köprüsüz bırakan yönetimlerin açığını kapatmaktadır. Fırat üzerinde geçit sağlayan sal ve kayıklar Bakanlar Kurulu kararıyla belli geçit ücretine bağlanmıştır ve serbest piyasanın nimetlerinden yararlanma hakkından mahkûm edilmiştir. Olayın bir yönü budur. Fakat olayın bir başka yönü vardır ki asıl ilgiyi çeken de odur. Örneğin Eceabat İskelesi'nden geçen bir kamyon 100 TL, otobüs 150 TL, 3 ya da 4 dingilli treyler ise 200 TL geçiş ücreti verecektir. Bakanlar Kurulu kararı bunu böyle tespit etmiştir. Fakat Adıyaman il sınırları içerisinde-

ki Fırat geçitlerinde yüklü bir kamyon 3000 TL, yüksüz bir kamyon ise 2000 TL geçiş ücreti vermek zorundadır. Bunun da ötesinde yüklü merkebin geçiş ücreti 200 TL, yüksüzün ise 150 TL'dir. Yani Eceabat İskelesi'nde bir otobüsün verdiği ücreti Fırat geçidinde bir merkep vermektedir. Aynı geçitlerde büyüklerin taşıma ücreti 150 TL, 12 yaşından küçük okul öğrencilerinin ise 50 TL'dir. Küçük bir hayvan yavrusu, örneğin yeni doğmuş bir kuzu için bile Fırat geçitlerinde 50 TL ödenmesi gerekmektedir. Olup olmadığını bilmiyoruz, ama Fırat'ın karşısındaki bir okula gitme durumunda kalan küçükler gitme gelme günde 100 TL ödeyeceklerdir. Ücretten muaf tutulacaklar arasında **"ziraat için nehri geçen köy ahalisi"** sayıldığı halde hasta ve öğrenciler sayılmamıştır. Varsayalım kırmağın karşı yakasında bulunan bir köyün hastası jiple öte yakadaki hastaneye ya da sağlık ocağına götürülecektir. Jipin kendi ücreti dışında, tarifeye göre hasta sahibi geçit için 2000 TL ödemek durumundadır.

ülkemiz gibi ülkelerde bu politikalar sadece acımasız bir rant ekonomisi yaratmanın ötesinde hiçbir anlama sahip değildir. Artık liberal, serbesti ya da benzeri adlarla bu politikaya sahip olmadığı ve olmak için de gayret göstermediği bazı sıfatları yakıştırmayalım. Bu tarz sapmalara son vermek zamanı gelmiştir. Tek kelimeyle bugünkü uygulanan politika, acımasız bir **"rant ekonomisi"** yaratmaktadır.

Gelelim **"acımasız rant ekonomisi"**nden ne anladığımıza. Rantı klasik iktisatçılar kira olarak tanımlamaya çalışırlar, ama doğru değildir. Rant, üretimden kaynaklanmayan, fiyat, şirket oluşumunun piyasadaki konumu, toprağın verimi vb. gibi olguların yarattığı bir gelirdir. Belki tam açıklayamadık, ama basit bir örnekle olayı sergilemeye çalışalım. Diyelim üç fabrikalı bir kesimde bu fabrikaların hepsi aynı ürünü üretmekte olsunlar. Birinci firma bu ürünü 150 TL'ye, ikinci firma 170 TL'ye, nihayet üçüncü firma da sahip olduğu teknolojik imkânlardan ötürü 135 liraya üretsin; eğer bu ürünün fiyatı 190 TL olarak saptanırsa birinci firma 40, ikinci firma 20 ve üçüncü firma da 55 TL kâr edecektir. Yalnız artık üçüncü ve ikinci firmaların kazançlarına kâr gözüyle bakmamız yanlış olacaktır, çünkü bunun içinde kârın dışında bir fon vardır. Buna rant diyoruz. Günümüzde rant öylesine karmaşık hale gelmiştir ki böylesine basit örnekler bile açıklanması için yetersizdir. Rant, artık Ricardo'nun tanımladığı içeriğini aşmıştır, bir nevi koşulları düzenleyerek yapılan **"tokatçılık"** biçimine dönüşmüştür. Bunun için de rant sözcüğünün yerine, anlaşılır ve içerdiği anlamla doğru oranlı bir yeni sözcüğü getirmek zorunluluğu doğmuştur. Biz şimdilik **"ekonomik ve toplumsal tokatçılık"** diyoruz, ama bundan da etkilisinin bulunacağına inanıyoruz.

Rant ekonomisinde tüm amaç, eldeki mevcut değerlerin fiyat vb. gibi yollarla yeniden dağılımı, kararnameler, yönetmelikler, tekel politikaları gibi yöntemlerle belirli kesimlere yönelтilmesidir. Burada serbest piyasa istenmeyen bir şeydir. Demokrat olmayanların uzun süre ve ısrarla demokrasiye olan inançlarını içi boş sözcüklerle yinelemesi gibi, serbest piyasa inancı olmayan çokuluslu tekel uzmanlarının da **"serbesti"**ye düzdükleri övgülerin içi boşaltılmıştır. Şöyle bir bakın çevrenize, ekonomide (siyasi yaşamı bir yana bırakıyoruz) serbestinin izine rastlayamazsınız. Gelin bu yargımızı çeşitli birkaç örnekle daha bir kaviliyelim:

Banka faizleri yeniden düzenlendi. Düzenleyen serbest para piyasasının koşulları değil, Merkez Bankası. Yeni faizler ne şekilde biriktirildiği meçhul büyük fonlara yeni rantlar sağladı. Bu rantlara baktımızda belli fonları ellerinde tutanların konumu daha bir belirginleşiyor. Örneğin on binlerce kişinin asgari ücretli bir iş için stadyumları doldurduğu Türkiye'de iki çocuklu, evli bir asgari ücretli emekçinin eline geçen net ücret olan 16 bin 422 TL'yi ayda elde edebilmek için 413 bin 132 TL'yi üç aylık ihbarlı hesaba yatırmanız yeterlidir. Bu miktar, bir video fiyatına aşağı yukarı denktir. Demek ki 450 bin TL'si olan kişinin bunu bankaya yatırmakla elde edeceği faiz geliri net asgari ücretten daha büyüktür.

Aynı işlemi asgari ücret için değil başbakan maaşı için yaptığımızda 2 milyon 515 bin 723 TL, birinci derece memur maaşı için yaptığımızda ise 2 milyon 012 bin 378 TL yeterli olmaktadır. Bunlara yan ödemeler katılmamış, makam tazminatları dahil edilmemiş diye itiraz edilebilir, fakat bu itirazlar rantla alın teri arasındaki acımasız boyutlara ulaşmış farkı gözlerden silemez.

Gazetelerimizin magazin eklerinden okuduğumuza göre bu yıl fuarda Ajda Hanım'ın ücreti (30 gün için) 60 milyon, Emel Hanım'ınki ise 30 milyonmuş. Ajda Hanım'ın orkestra elemanlarına 12 milyon verdikten sonra eline 48 milyon kalacakmış. Bu güzelliğini magazin eklerinin tanımlarına borçlu hanım kızımızın sanat niteliğinin tartışılmasını ilgililere bırakıyorum, fakat bir noktaya dikkati çekmek istiyorum. Hanımefendinin alacağı 48 milyon TL, asgari ücretten maaş alan 1957 işçinin bir aylık maaşıdır. Bunun da ötesinde aynı miktarla 163 kişiye asgari ücretten bir yıl iş bulunabilir. Aynı hesabı fuarın diğer sanat alt-güneşleri için de yapabilirsiniz.

Kaçakçılık, hayali ithalat vb. gibi haberler artık günlük basında ilgi bile çekmez oldu, milyarları tokatlayıp sırra kadem basan bankerler, ünlü işadamları ise unutuldu gitti. Bütün bu örneklere bakarak diyoruz ki Fırat geçitlerine köprü yapmayı (yeterince) düşünmeyen bir toplumda, bu geçitlerin haksız kazançlar yaratması artık doğal karşılanmaktadır. Nasıl ki Tanrı vergisi suyu parselleyip milyarlar kazananlar büyük işadamı sayılıyorsa, toplumsal ve ekonomik tokatçılık da öylesine doğal ve iş bilen kişilerin davranışı sayılmaktadır. Bu ekonomik modelin temel işlevi yeni rantlar yaratmak olarak iyice su yüzüne çıkmış durumdadır. Sıkı para politikası ya da bu doğrultuda yapılan sözde bilimsel ekonomik tartışmalar ise sadece hedef saptıran, insan kafalarını karıştıran girişimler olmanın ötesinde hiçbir çıddi niteliğe sahip değildir. Bunu böyle bilmenin zamanı gelmiştir, hele hele fonlarla, faizlerle, fiyat tespitleriyle, Resmi Gazete'nin sayfaları arasına sıkışıp kalan kararlarla yaratılan yeni rantlar, gerçekleştirilen yeni gelir transferlerinin su yüzüne çıkartılması zamanı ise geçmektedir.

---

kurultayından sonra, artık bu çerçeveyi mutlaka kırmak gereklidir. Bu nedenle ilk yapılması gereken, siyasal hayatın gündemini iktidar partisinden alıp doğru yolda saptamak ve tartışmayı o çerçeveye oturtmaktır.

Siyasal partide eylem, demokratik haklar konusunda halkın içinde yaşadığı sıkıntıyı önce tartışmaya getirmek, ülkenin gündemi içine almaktır. Bunu ortak gündem haline getirmenin yolunu bulmadıkça, hükümet bir gün önce 67 ili 19'a indireceğini, bir gün sonra 67 ilin değişmeyeceğini söylemeyi bile basının konusu haline getirebilmektedir. Yıllardır ekonomik programlarda yer alan teşviki öngörülen geri kalmış illerin sayısının bir iki değiştirerek sanki önemli bir iş gibi, genç hükümet birkaç gün gündemi elinde tutabilmektedir. Hükümetin her yaptığına kara demekle bir yere varılmaz fobisinden, hükümetin her yaptığına doğru gibi bakmak alışkanlığına kapılmak çok daha kötüdür. Üstelik kamuoyunu etkileyen araçların olağanüstü haksız yanları karşısında demokratik uzlaşma anlayışının tek taraflı sürdürülmesi, halkın haklarının yenmesine seyirci kalmak aczini de doğurabilir. Bu yaklaşımı duygusal bulmak, hele hele hırçınlık saymamak gerekir. O nedenle siyasal hayatın gündemine mutlaka sahip çıkılmalıdır.

Demokratikleşme ve ekonomik kalkınma (daha çok yatırım yapmak-sanayileşmek) sürekli olarak gündemde tutulur ve iktidar bu temel maddeler içinde tartışmaya çekilirse, ülke açısından mesafe almak mümkün olur. O zaman seçim olursa silip süpürürüz demek yerine, önce demokratikleşme ve kalkınma konularında iktidarın aldığı mesafe ve elindeki stüpürgenin boyu posu ortaya çıkar. Ama elbette beraberinde muhalefetin de somutlaşması kaçınılmaz görevdir.

Ünlü toplumbilimci Rodinson Ortadoğu'yu değerlendirdi

"Barışı düşlemek bile güç"

Maxime Rodinson Türk okurunun çok yakından tanıdığı bir Doğubilim ve toplumbilim uzmanı. **Rodinson** ülkemizde, ikişer baskı yapan ünlü kitapları **"İslam ve Kapitalizm"** ve **"Hazreti Muhammed"**le tanınıyor. Bu kitaplardan ilkinin çevirisi **Orhan Suda**'ya, ikincisinin çevirisi ise **Atilla Tokatlı**'ya aitti. **Rodinson,** özellikle Yakın Doğu'yu ilgilendiren konulardaki ilginç yaklaşımları, görüşleriyle önem kazanmış bir kişi. Doğal olarak, İran-Irak savaşı üzerine, hele bu savaşa İranlılarla Araplar arasındaki yüzlerce yıllık bir çekişmenin son ürünü olarak bakanlara karşı çıkarak bir kez daha dikkatleri çekiyor.

Aşağıda Rodinson ile Les Nouvelles dergisinin yaptığı bir söyleşiyi sunuyoruz:

— Tarafların toprak alma istekleri ya da Batı Dünyası'nın petrol damarının tıkanması olasılığı dışında, İran-Irak savaşının başka bir hedefi olabilir mi?

RODİNSON — İki şeyden biri. Savaşı İran kazanırsa, yeryüzündeki **"İslam Enternasyonali**"nin yeri ve gücü daha büyük bir önem kazanır. Irak üstün gelirse, aynı İran'ın ve yandaşlarının etkisi azalır. Ancak Irak'ın İran'ı işgal ederek Doğu'ya doğru yayılması çok güçtür. Demek ki savaşın hedefi **Humeyni İktidarı**'nın başka yerlerde de etkisini duyurup duyuramayacağına gelip dayanmaktadır. **Humeyni** yanlıları bu durumlarını koruyabilecekler midir, yoksa yenilgiye mi uğrayacaklardır?

— İran ya da Irak'ın savaşı kazanması, bazılarının belirttiği gibi Araplarla İranlılar arasındaki yüzlerce yıllık çekişmeyi körükleyecek midir sizce?

RODİNSON — Araplarla, İranlılar arasındaki bu yüzlerce yıllık çekişme bence biraz palavra. Tarih, **Saddam Hüseyin** propagandasının tersine, bu kadar basit değildir. Gerçekte bir jeopolitik anlaşmazlık çizgisi vardır ki bu çizgi, tarihin başından beri Mezopotamya Ovası'nın üzerindeki İran yaylalarının benarında yer alan Zagros'la Mezopotamya'nın Batısı'nda kalan bir yerin ardından geçer. Bu değişken, hareketli bir çizgidir. Zagros'tan Doğu'ya, çoğu kez Mezopotamya'dan taşan büyük bir özerk iktidar merkezi olmuştur. Batı'da ise çok farklı iktidarlara ve değişikliklere rastlanır: Asurlular, Romalıların gidiş gelişleri, v.b gibi.

— Demek Arap Dünyası'ndaki Humeyni hayranları, "İran Devrimi"yle "Arap kardeşleri" Irak arasında çaresiz kalmış değiller?

RODİNSON — Böyleleri Irak'a karşı İran Devrimi'nin yanında yer alıyor, dini ön plana geçirdikleri için de bu ulusçuluk sorunlarına yabancılar. Örneğin Yahudiler, Amerikalılar ya da başkaları tarafından uydurulmuş kurnazca bir manevra olduğunu öne sürüyorlar. Onlara göre, Iraklılar neredeyse Tanrı tanımaz, dinsiz, Sovyetler Birliği yanlısı kişilerdir, kardeş değil.

— Bu olaydan Batı nasibini hiç durmaksızın alıyor. Aynı anda iki tarafı tutsa bile...

RODİNSON — Batı'nın imajı hiç değişmiyor. Batılılar ne yaparlarsa yapsınlar, bu imajı kötü. Koyu Müslümanlar, Amerikalılarla Avrupalıların yalnızca petrolleriyle ilgilendiklerini, iş çevirmekten başka şey düşünmediklerini söylüyorlar. Üstelik bu dedikleri doğru da. Batı imajının güzelleşmesi için yiğitçe davranışlarda bulunulması gerekli. Bu yönde bir hareket de görülmüyor... Yeni olan, belki Avrupa'ya karşı bir tavır benimsendiğinin açıkça ilan edilmiş olması. Ama bu yine de, Avrupa yanlısı dönemde edinilen bazı ayrıcalıkların korunmasını engellemiyor.

"Batı'nın imajı hiç değişmiyor. Müslümanlar, Amerikalılarla Avrupalıların yalnızca kendilerinin petrolüyle ilgilendiklerini, iş çevirmekten başka şey düşünmediklerini söylüyorlar. Üstelik, bu dedikleri doğru da... Batı imajının güzelleşmesi için yiğitçe davranışlarda bulunulması gerekli. Bu yönde bir hareket de görülmüyor".

İran'a dönüşünde **Humeyni**'nin ilk yaptığı Anayasa, ardından da seçimler oldu. Anayasa, seçim Müslümanların alışkın oldukları şeyler değildir, 19. yüzyılın ikinci yarısından önce de yoktur bunlar. **Humeyni** böyle bir şey yaptıysa boşuna değildir bu. Müslüman Kardeşler'in bir sloganında şöyle deniyor: **"Kuran-ı Kerim bizim anayasamızdır."** Yönetenlerin yönetilenlerin temsilcisi olmaları gerektiği fikri benimsenmiştir. Ne denirse densin, halkların aklı buna yatmıştır. Söz konusu fikrin Avrupa'dan gelmiş olması ya da olmaması umurlarında bile değildir.

— İran-Irak savaşı bir yandan, İsrail-Filistin ya da Arap-İsrail çekişmesi öbür taraftan sürdükçe, Ortadoğu'da din esasına dayanan başka devletler kurulabilir mi?

İNSAN SELİ — Burası İran'ın Ahvaz kenti. Her zaman olduğu gibi, yine sıradan yurttaşlar, orta halliler, yoksullar yerlerinden yurtlarından olmuşlar. Ama aynı durum Irak için de söz konusu kuşkusuz.

RODİNSON — Neden kurulmasın? Ortadoğu'daki dinlerin neredeyse ulusal bir karakteri vardır. Bu fikir, örneğin **"Arap ulusu"**nu haksız olarak her şeyin üstünde tutanların hoşuna gitmez. Hem Arapça olan **"taifa"** sözcüğü (bu dilde din anlamına gelir) ille de din temeli üzerine kurulmuş bir topluluğu belirtmez.

Lübnan'da, Suriye'de, Irak'ta, insanlar bir dine, bir mezhebe, bir ulusmuşçasına bağlıdırlar. Bu hiç de bir inanç sorunu değildir. Fransa'da Komünist Partisi Genel Sekreteri **Marchais** için **"Hıristiyan"** diyemezsiniz. Ama Ortadoğu bağlamında, sandığım kadarıyla Hıristiyan olarak dünyaya geldiğinden Hıristiyan sayılacaktır. Orada kişinin hem Şii, hem de dinsiz olması çelişki sayılmaz. Avrupa'da dinsel savaşlarla tanrıbilim tartışmaları birlikte yürür. Protestanlarla Katolikler **Aziz Pierre**'in Roma'ya gidip gitmediğini, ekmekle şarapta **İsa**'nın bedeni, ruhu, kanı ve tanrısallığı bulunup bulunmadığını tartışırlar. Hiç Lübnan'da tanrıbilim tartışması yapıldığını işittiniz mi? İnancın hareketi, Avrupa'da önemli yerlere gelmiş kişiler ne düşünürlerse düşünsünler, hiçbir rol oynamaz. Gerçekten de çok küçük uluslar söz konusudur. Şii, Dürzi, Maruni minik devletlerin Lübnan'da bir gün kurulması olasıdır. Irak, Suriye gibi büyük devletler de devlet dinlerinin peşine takılabilirler, ancak şimdilik dinler arasında göreceli bir eşitlik koruyan devlet ülküsü ağır basmaktadır. Bu yörede İran dinsel temele dayalı tek devlettir. Daha Batı'ya gidilirse, birtakım katı dinsel hareketler nedeniyle, dinsel kökenli devletlerin kurulabilme tehlikesi vardır! Bu devlet türünün yayılması herkes için büyük tehlike olacaktır.

Savaşsız bir Ortadoğu nasıl olur?

— Savaşsız bir Ortadoğu tablosu çizer misiniz? Bu bölgeyi, böylesi bir durumda nasıl görüyorsunuz?

RODİNSON — Ufff... (Maxime Rodinson, bu sorunun ağırlığı altında ezilmiş gibi yapıyor.) Düşlemesi bile güç. Neyse, iki olasılık var diyelim. Ya bir devlet gücüyle ötekileri bastırır ve göreceli bir birlik kurar. Bu,tarih boyunca da böyle olmuştur, Avrupa'da da Almanya ve İtalya örnekleriyle sık sık görülmüştür (Prusya'nın ve Piemonte'nin bir federasyon kurulmasına önayak oluşları). Ortadoğu için en büyük talihsizlik, çağdaş kurumların, Birleşmiş Milletler'in ve benzerlerinin böyle bir olanağı güçleştirmesidir. Suriye, Irak ya da Mısır bu ağır basan devlet olabilirler. Bu devlet İsrail olursa da aynı kapıya çıkar, ama bu egemen devlet bölge insanlarının yapısının dışındadır. Tabii egemenlik alına alınmıların başkaldırma eğilimleri böyle bir durumda daha da artacaktır. İkinci olasılık ise bir federasyondur. Tıpkı Avrupa Birliği için uğraşıldığı gibi, Arap ülkeleri de uzun yıllardan beri birleşmek isterler. Ama Arap Birliği Örgütü anlık yarar sağlayan çözümler aşamasının ötesine bir türlü geçememiştir. Üstelik her iki durumda da, Filistinlilere bulunacak toprak sorunu vardır.

— Şu sıra ne üzerinde çalışıyorsunuz?

RODİNSON — İdeolojik eylemciliğin uzak ve yakın kökenlerini inceleyen bir kitap üzerindeyim. Tarih öncesine kadar gidiyorum. Bu çalışmam gün ışığına çıkar mı bilemem, ama çok şey öğrendiğim su götürmez...

Fransız gençliği kendini giyimiyle ele veriyor

Binbir renk binbir grup

Solcular kravatlarıyla, aşırı sağcılar sivri uçlu şemsiyeleriyle, sağcı BCBG'ler İngiliz üniformalarıyla, "Minet"ler Coca Cola'larıyla, "New-wave"ler memur tarzı giyimleriyle, "Babas"lar meşin ceketleri, soluk saçlarıyla, Punklar itici görünümleriyle, "Rockers"ler yitirdikleri meşin ceketleriyle kolayca tanınabiliyorlar.

Fransız gençliği birbirine zıt ve çok çeşitli kamplara bölünmüş durumda. Paris'i bir baştan bir başa parsellemiş olan bu gençler, siyasi görüşlerini farklı giyimleriyle ve kendilerine özgü konuşma şekilleriyle ilan ediyorlar. Alışkın bir gözün, bu çok çeşitli tipler arasında **"solcu entelektüeller"**i, **"anarşist"**leri ve **"aşırı sağın militanları"**nı seçmesi çok kolay. Politikacılar şaşkınlıktan şaşkınlığa düşer, etnologlar kampların özel dillerini sökmek için çaba harcarlarken, anneler **"çocuklarını artık tanıyamadıklarını"** söylüyorlar. Bir araştırmacı, **"Gençler artık her şeyi giyimleriyle anlatıyorlar. Bu durum o kadar belirgin ki, cadde ortasında karşılaşan iki genç hiç konuşmadan, giyimleri sayesinde anlaşabiliyorlar,"** diyor. Bazen ceketin yakasının kaldırılmış olup olmadığı, bir gömleğin bolluğu bile bir siyasi görüşü anlatmaya yeterli oluyor.

"Le Point" dergisine göre, Londra dışında hiçbir başkentte gençlik bu kadar çeşitli kamplara bölünmüş değil. Örneğin New York'ta etkin olan tek grup, **"Yuppie"**ler. Paris'te ise, ilk bakışta otuz gençlik kampı saymak olası. Üstelik bu kamplar da kendi aralarında değişik gruplara bölünmüşler. Araştırmacılar, artık çocuklarını tanımakta güçlük çeken ana babaların imdadına koşmak amacıyla çareyi, **"aylık tanıtma broşürleri"** çıkarmakta buldular. Bu araştırmacılardan biri olan **Hector Obalk, "siyasi görüşlerin aynası durumundaki çok çeşitli modaları anlamak için başvurulacak tek yolun, gençliğin karşı karşıya olduğu bölünmenin geçmişine göz atmak olduğunu"** söylüyor.

İsyanlarını giyimleri yoluyla ifade eden ilk gençlik kampının, İkinci Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkan ve bugünkü tüm kampların atası olan **"Zazu"**lar olduğu biliniyor. 1950'lerde ise, **"rock"** akımının doğmasıyla birlikte ortalık Elvis Presley taklitleriyle doldu. 1960'ların gençleri **"Teddy"** veya **"Mod's (Modernist)"** akımlarına kaptırdılar kendilerini. Sonraki dönemlerde seçme şansı ortadan kalktı. Fransız gençliği önce **"pop"**çu, sonra da toptan **"hipi"** oldu. Kampların, dolayısıyla görsel özelliklerin çeşitlenmesi, yetmişli yıllara rastlıyor. Bu yıllarda yeniden popüler hale gelen eski akımlar, **"Cats"** ve **"Rock a Billy"** adı altında, **"New-wave"** ve **"Minet"** gibi giyim şekilleriyle aynı derecede tutulmaya başlandı. Araştırmacılar, bugün Paris'te egemen olan birbirine zıt giyim akımlarını aşağıdaki siyasi gruplanmalara göre açıklıyorlar:

Sol: Kravatlı

Solda çok çeşitli gruplanmalar göze çarpıyor. Bunlardan bir kısmı, **"solcu"** olduklarını belli etmek için kravat takma yoluna başvuruyorlar. Bazı gençler ise, gerçek solculardan **"uzun saçlı olması ve bol pacalı kadife pantolon giymesi"** gerektiği görüşündeler. Bu gençler, **"Althusserciliğin"** bu giyim şekliyle ifade edilebileceğini savunuyorlar.

Oysa artık solcu politikacıların kravatı benimsediklerine dikkat çekiliyor. Örnek olarak da **Lionel Jospin** gösteriliyor. Solcuların bir kısmı ise, olanak varsa **Mitterrand** gibi, **Marcel Lassance**'dan giyinme taraflısı. Şık ve resmi giyime rağbet edenler çoğunlukta. **Roosvelt** gibi blucin üstüne ceket giyenler ise azınlık oluşturuyor. Bazı solcu kampların **"solun Giscard"**ı diye tanımladıkları **Laurent Fabius** da yeni bir akımın öncüsü oldu. **"Silicon Valley"** grubu, François Mitterrand'ın son ABD gezisinden sonra doğmuş olan bir akımı benimsiyor. Bu kampın gençleri, kısa kollu, bol ve pembe gömlekleri benimsiyorlar, biraz kısa kravatları seçiyorlar ve bir de ceket giyiyorlar. Ellerinde domuz derisinden bir el çantası taşımayı da ihmal etmiyorlar.

Aşırı sağcı gençler, siyah kravatlarıyla ve sivri uçlu şemsiyeleriyle ilk bakışta tanınıyor. Parka ve bot da bu kesimde oldukça tutuluyor. Bir araştırmacı, **"MNR (Milliyetçi Devrimci Hareket)"** militanlarıyla, **"GUD (Birliği Savunma)"** militanlarını şu şekilde ayırdığını söylüyor:

"MNR militanları, üzerinde askeri rütbeler bulunan saten ceketler giyiyorlar. Bu rütbeler özellikle faşist ordular rütbelerinin taklidi olabiliyor. Fakat daha çok Kelt'lerde görülen yıldızlar şeklinde. Onları, parasütçü fularlarından da tanıyabiliyorum. GUD'ler ise, "zengin çocukları" olarak tanımlanabilir. 3000 franklık (yaklaşık 15 bin TL.) siyah deri ceketler ve Alman kepleri giyerler."

"Skin Head"ler ise, saçlarını sıfır numara traş ettiriyorlar. Bu kendine özgü aşırı sağ grup, **"ırkçılığın ve yıkıcılığın"** savunusunu yapıyor.

Aşırı sağ ve yeni sol adları altında ifade edilen iki kutup arasında, **"BCBG, "Minet"**ler, **"Yeni Zengin"**ler ve **"New-wave"** kampları yer alıyor.

Sağcı "BCBG"ler: İngiliz üniforması

Bir etnolog, BCBG'yi **"Aristokrasinin boş kalan yerine yerleşmiş bir burjuvazi"** olarak tanımlıyor. Bu Giscard'cı liberaller, İngiliz burjuvazisine büyük bir hayranlık besliyorlar ve giysilerinde İngiliz üniformasını taklit ediyorlar. Paris'in bir banliyösünde, haki renkte giysilerle göze çarpan gençlere çok sık rastlanıyor. Bu kamptaki gençlerin giysileri sadece bordo, denizci mavisi, yeşil ve soluk sarı renklerden oluşuyor. Genç kızlar elbiselerinin düğmelerini sonuna kadar iliklİyorlar, saçlarını da **"Lady Di"** stilinde kestiriyorlar.

"Yeni Zenginler" kampının gençleri, **Jean Marie Le Pen** yanlısı. Sosyal projeleri, **"Fransa'nın tamamen temizlenmesi."** BCBG'lerin sınıfsal üstünlüklerini çok sık açığa vurmalarından yakınıyorlar.

"Minet"ler: CocaCola

Bu kampın gençleri üzerinde **"Fruit of the Loom"** yazılı T-shirtler, blucinler giyiyorlar. ABD'yi körü körüne taklit ediyorlar ve CocaCola içmeye **"dikkat ediyorlar"**. Siyasi görüşleri sorulduğunda da, **"Fransa'nın Reagan'ımı beklediklerini"** söylüyorlar.

New-wave'ler siyasete o kadar düşkün değil. Kişisel başarıya önem veriyorlar ve felsefi açıdan normaliteyi amaçlıyorlar. **"Banka memuru"** gibi giyiniyorlar. Orwelciliği savunuyorlar ve, **"eğer Big Brother'a yenilmezlerse, 1984 yılının onların yılı olacağı"** görüşündeler.

"Babas"lar: Marks'tan sonrası...

"Babas"lar, yerleşmiş değerlere karşı olmalarıyla ve mistik düşleriyle bugünün gençlerinin modern görüşleriyle çelişen bir akımı temsil ediyorlar. **"Babas"**lar kendi aralarında **"Babas-cool"** ve **"Babas-hard"** olmak üzere iki kampa ayrılıyorlar.

Babas-cool'lar, açık menekşe rengi kazakları, uzun etekleri ve sandaletleriyle Kızıldelileri anımsatıyorlar. Sloganları, **"Marx öldü, Tanrı öldü, biz de kendimizi iyi hissetmiyoruz."** Sosyalizmin onları **"hayal kırıklığına uğrattığı"** görüşündeler ve **"artık politikaya ilgi duymadıklarını"** söylüyorlar. Sadece, Üçüncü Dünya'ya insancil yaklaşımdan yana tavır almak yoluyla siyasi bir görüş ileri sürüyorlar. **Françis Cot**'dan **Yves Duteil**'dan müziğini dinliyorlar, ilahları ise **Bernard Kouchner**, Nükleer silahlanmaya karşılar.

Babas-hard'lar, kollarındaki dövmeler le, siyah meşin ceketleriyle ve soluk sarı saçlarıyla dikkati çekiyorlar. **Bernard Lavilliers**'i dinliyorlar. **"Sevaş çıkarsa orduya katılmayacaklarını, tarafsız kalacaklarını"** söylüyorlar. Babas-cool'lar, **"onların artık soylarının tükendiği"** görüşündeler.

"Punk"lar: Gelecek yok

Punklar, kendilerini **"anarşist"** olarak tanımlıyorlar. Bu kamp ilk olarak Londra'da düzene karşı olduğunu haykırdı. Paris'teki Punklar, Londra'dakiler kadar saldırgan değiller. Fakat görünüş açısından çok daha itici bir görünümleri var. Amaçları, **"cehennemin dünyada olduğunu kanıtlamak ve meydan okumak."** Sloganları, **"gelecek yok (No Future)"**.

"Rockers"ler: Ölümsüzlük

Kendi içinde en az bölünmüş kamp oluşturan **"Rockers"**lerin hiçbir siyasi fikirleri yok. **"Ölümsüz olduklarına, soylarının tükenmeyeceğine"** inanıyorlar. Kendilerine özgü meşin ceketlerini çaldırmayı **"en büyük aşağılanma"** olarak kabul ediyorlar. Bunun, **"Punk'ların zorbalığına vurulmuş bir darbe"** olacağı görüşündeler.

Le Point dergisine göre, tekstil sanayii bile bu çok çeşitli modaları izlemekte güçlük çekiyor. Politikacılar da ne yapacaklarını bilemiyorlar. Konuşmalarında, bu bölünmüş gençliğe tek bir dille hitap etmekte güçlük çekiyorlar.

Araştırmacılara göre, gençler kendilerine özgü değerli fikirleri olduğunu kanıtlamak ve kendilerini diğer nesillerden soyutlamak için bu kadar farklı ideallere ve farklı dış görünüşlere sahip olmak istiyorlar. Bazıları yaşları ilerledikçe, **"komik görünümden kurtulmaları gerektiğini"** düşünüyorlar, fakat kırk yaşının üzerinde hipilere ve Punk'lara da rastlanıyor.

ROCKERS — Soylarının hiç tükenmeyeceğini iddia ediyorlar.

Herkes Boy G

Dünyanın en büyük boştagezer ordusunun başkenti: Londra dizisinin ikinci ve son bölümünü bu hafta yayınlıyoruz. Le Nouvel Observateur dergisinden derlediğimiz yazının bu bölümünde işsiz ve adeta "amaçsız" Londra gençliğinin son umudu -bir anlamda "amacı"- olarak yerini koruyan ve giderek efsaneleşme yolunda ilerleyen "Boy George vakıası" ve Londra'nın "yabancıları" işleniyor. Geçen hafta, ilişkili olarak Antony Sampson'un bir yazısını aktarmıştık. Bu kez, bir önceki sayfadaki Fransız gençliği ile ilgili yazı var. Herhalde Sampson'un sözünü ettiği "yeni nesil", "bu nesil". Batılı yorumcular ve düşünürler olayın ulaştığı boyutların vehameti konusunda sürekli fikirler üretiyorlar. Ancak, birleşilen nokta yeni bir "68 Mayısı" ile değilse bile bir "sosyal olay, patlamaya hazır olay" ile karşıya karşıya kalındığı.

Londralı genç insanlar, kendilerine müzik ve film dünyasından başka bir yerde yaşama umudu olmadığını anlamış bulunuyorlar. Devlet onlara iş vermediğinden, kendi kendilerine işler yaratma peşinde bir çoğu. Devletten ve düzenden hiçbir şey beklemeyen bu insanlar, artık görüntüden başka hiçbir şeyin önemli olmadığını biliyorlar.

Haftada bir gece diskoteklerde 1940'ların blues ve soul ritimleri eşliğinde 1960'ların karmaşık rock'unun 'da LSD'nin de yakında altın çağını yaşayacağını görememek imkânsız.

En başta gelen müzik Funk Afrika beat müziği, Salsa, tatlı melodiler ve caz ritimlerinin karışımı saksafon ve trompetin öne çıktığı tür.

Evening Standart'ın muhabiri **David Jhonson, "1970-80 yılları 20 yaşındakiler için kaybedilmiş bir on sene. Punk hareketi bir çıkmazdı. Çünkü felsefesi hiçlikti. Başkaldırıya ise artık gerek bile yoktu. Ancak** 'gelecek yok' **düşüncesi 16 yaşındaki küçük burjuva ya da proleter Londralıların kafasına değişmez bir olgu olarak kazındı. Artık bu genç insanlar bu üstü örtülemez gerçeğin tümüyle farkındaydılar,"** diyor.

Son iki sene içinde **Steve Strange** ve **Rusty Egan** etrafındaki öncü bir grup moda ve görüntünün önemnin bilinci ile hareket ettiler. Ya bir gençlik yaratacaklar ya da oldukları yerde sayacaklardı. Her salı gecesi Blitz'de elektro disco müziklerini sunmaya başladılar. Haftada bir gece lokali kiralayan Strange ve Egan, gençlere müthiş rakamlı diskotek fiyatlarına oranla daha ekonomik festivaller düzenlediler. Mud Club, Wag, Dirtbox gençler için gençler tarafından çalıştırılan gece kulüpleri haline geldiler.

Sonuçta Blitz yeni akımların, modaların, stillerin doğduğu bir yer oldu. Ve tabii yeni yaşam biçimleri ile birlikte yeni umutların da...

Gece kuşluğundan Boy George'a giden yol

Proleterlerin yüzlerce yıllık gecikme ile doğmuş çocukları istilaların, kaçışların, zaferlerin, çok daha fazla olduğu bir yüzyılda şimdi Madame Tussaud'ın müzesindeki balmumu heykeller kadar gülünç ve işlevsiz yaşıyorlar. Bu yüzyılda Batı'da insanlık tarihi Londra'nın Camden Palace'ında ya da Blitz'de başdöndürücü stillerle noktalanıyor.

David Jhonson, **"kendilerine, gelecek biçimleri yarattılar"** diyor. Londra gecelerinde kurgubilimin **"Heroic Fantasy - Kahramanlık Fantezisi"**ni tamıdıktan bu yana kendileri için yaşamda en fazla somut gözüken bu dünyaya ulaşabilmek için yaşıyorlar. Belki de yeni bir isim, yeni bir **Boy George,** bir **Marilyn** olabilmek umuduyla, bu gece kulüplerine bir gazeteci, bir filmci, bir modacı tarafından fark edilebilmek umuduyla geliyorlar. Artık bu genç insanlar kendilerine müzik ve film dünyasından başka bir yerde yaşama umudu olmadığını anlamış bulunuyorlar. Devlet onlara iş vermiyorsa onlar da kendi kendilerine iş yaratma peşindeler. Sonuçta radikal ve utanmaz bir topluluk çıktı ortaya. Devletten ve düzenden hiçbir şey beklemeyen bu insanlar, artık görüntüden başka bir şeyin önemli olmadığını biliyorlar. Ve her şeylerini görüntü üzerine kuruyorlar. Aşırı bir duyarlıkla tüm stratejilerini aşırılık ve en dehşetli lügizi çekecek stili bulmaya yöneltiyorlar. Eh pek de haksız sayılmazlar. Boy George da bu yolla Boy George oldu. Bir zamanlar Boy George Mud Club'de diskjokeydi ve grubu Culture Club da şimdikiler gibi gece kuşlarıydı. Ve kriz çocukların yaşamasını sağlayacak yeni stillerin ve stratejilerin doğduğu bu yerlerden başka bir alternatifleri yoktu.

Boy George ve Marilyn sosyal bir vakıa mı?

"Marilyn, George'den çok daha erkeksi sayılır. Makyajsız ve yatakton kalktığı anda belki da hâ sönük ama birazcık daha cinsiyetli bir görüntüsü var."

Mısır prensesi gözlü, parlak metal ve siyah tüllerle süslü iki Boy-Georgette, kavuniçi çoraplar ve **"ethnic"** görünüşlü sandaletlerle, özenle örülmüş kurdeleli saçlarla yepyeni bir prens yarattılar. Marilyn geniş omuzlu, iri yarı, güçlü ve yumuşak görünüşlü, barbar bir madone, yüzde bembeyaz dişler ve karmakarışık çalı gibi uzun sarı saçlarla karşımızda. Erkeksi ve yapmacık tavırlı Marilyn kadın ve erkeklerin aynı tür giysileri giydiği devirde olduğu gibi ne transeksüel ve üniseksüel ne de travelo. Tam bir erkek gibi konuşuyor, dans ediyor ve erkek gibi yürüyor, ama aynada kadın görüntüsü veriyor. Peki nasıl? Makyajla, takılarla, gözlere, kırmızıyla, pembe tonlarıyla daha derin kadınsı bakışlar kazandırılmış. Boy George, **"Marilyn'in güzelliği inkâr edilemez. Ancak görüntü, verdiği imaj çok zevksiz, çünkü kendi ebatlarını düşünmeksizin Marilyn Monroe'ya benzemeye çalışıyor. Koskocaman ayakları ve iri vücudu ile Marilyn Monroe'yu taklit etmeye, kalkışarak onun güzelliğine ve anısına hakaret ediyor,"** diyor. Ama bu sözleri dinlerken işin biraz rekabet kısmını göz ardı etmemek gerekiyor. Görüntüyü ilk sahneye getiren ve binlerce gencin ilahı haline gelen Boy George ayrı yin bir başkası tarafından kullanılışını hemen medemiyor. Boy George'a göre, **"Şu Marilyn her ne kadar kendini kadın elbiseleri ile tanıtsa da herkes onun oğlancı olduğunu biliyor bu komik makyajla!.."** diyor George. Tümüyle kendini ifade ettiğini sandığı giysilerinde Japon kadınının gizemli göz makyajı ve Jogging kimonosunun içinde gerçek bir porselen biblo gibi duruşuyla Dahası komşuları da 12 yaşındayken gece kulüplerine kalem çektiğini doğruluyorlar. Yani bu dini bildiğinden beri böyle değil, tam tersine deniyor. Ama **"Boy George nedir?"** sorusunun tışmasında kime işin iç yüzünü bilmiş Özellikle herkesin en merak ettiği ve tecilerin en çok öğrenmek istedikleri **"Boy George'un cinsel yaşamı. Boy George** sa her zaman bu sorulara, **"Sevişmekte bir fincan kahve içmeyi tercih ederim"** cevap vererek şüpheleri ve gereken ilgiyi tüne toplamakta devam ediyor. Daha ra rock basını açıkça ona küfretmeye başyor. Daha kötüsü **"Sun"** adlı gazetede lak ve makyajsız bir fotoğrafı çıkıyor.

Ama Boy George görüntünün önemini kavramış biri olarak kendini şöyle açıklıyor: **"Hareketlerime ve verdiğim imaja oldukça dikkat ediyorum ve dürüstçe içimden geleri dışa vuruyorum."** Görüntünün önemini kavrayan sadece o ve Marilyn değil. Şu anda **"Middle sex - Orta cins"** diye çağrılan tipler ilkbaharda açan çiçekler gibi renk renk ortaya çıkıyorlar. İşte Steve Burns: **"Bu modacudu sıkı tut"** (4 kere tekrar).

İşte yapılacak iş bu
Ah. Ah. Ah. Ah.
Bu işi sevdim.
Ah. Ah. Ah. Ah. (4 kere tekrar)

PUNK — "Geleceksizlik" felsefesi, sonunda onların geleceğini de eritti. Herkes punklara "bitmiş bir grup" gözüyle bakıyor.

Londra'nın doğusunda var. Bu, tüm İngiltere'd yaşam tarzları apayrı ol yolu İngilizce konuşmak diye çağırıyor ve iş bitiy

diyerek diskotekleri mahvediyor.

Robert'in dantelleri

Burnundaki mücevherlerle bir Kraliçesi kadar güzel **Steve Bu "Ben bir kozmetik acubesiy** diyor, **"Culture Club'ten n ediyorum."** Burns olanca güc Boy George'a saldırıyor.

"Belki de Marilyn, George ve ben şeyleri yaşadık. 14 yaşında okulu terk et Liverpool'da dolaşmak ve sonra pırıl parlayan biri olarak ortaya çıkmak. Hiç kusuz ki bu nedenle birbirimizden nefre yoruz; çünkü birbirine bu kadar benz insanlar birbirini pek sevmezler."

Gazeteciler Boy George için **"çok kanç"** diye yazıyorlar. Daha ileri g **"Boy George gerçekten de iki yüzlü. H sin istediği gibi giyinebileceğini iddia ed sonra da makyaj yapan erkekleri tenki yor. Marilyn ve Burns saçlarını ve ma larını çocukluklarından beri yapıyorlar telik hem kılık kıyafetleri çok iyi hem d

eorge olmak istiyor

seksiler. Halbuki boksör bir aileden gelen güçlü kuvvetli George berbat vücudunu saklamak için nerdeyse çadır gibi elbiseler giyiyor" diyorlar. Bu arada ortalık her gün sayısı biraz daha artan Marilyn'cilerle ve Steve'lerle dolup taşıyor. Mesela Robert, eski bir marangoz, haftada 11 bin TL sosyal yardım alıyor. 9 bin TL de Kings Road'da cumartesileri elbise satarak kazanıyor. Arkadaşı ona dizlerine kadar beyaz jarseden bir elbise dikmiş; arkadan kocaman düğmeleri olan elbise omuzlardan tutturulmuş. Bir de üstteki kolalı, siyah dantelleri unutmayalım.

Robert, makyaj stilini son sayısında homoseksüellerin nasıl makyaj yaptıkları üzerine bir röportaj yapan T-D dergisinden aldığını söylüyor. **"Her ne kadar onlar koyu kırmızı ruj kullanır diyorlarsa da ben pem-**

Kızıl Ken, "Benim psikiyatriye ihtiyacım yok" diye konuşuyor, "İktidar benim için yaşam tarzımı değiştirmeye yarayan bir araçtan başka şey değil. Geri zekâlı bir politikacı, düğmeye basıp dünyayı yok edecek güce sahip olduğu zaman, insan iktidar olmayı istemek zorunda kalıyor."

beyi tercih ediyorum" diyor. Dore makyajda mavi gözler, yanaklarsa koyu bembe. Robert pudradan yarı saydam suratıyla pırıl pırıl sırıtıyor.

BB'lerin İngiltere'si

We gelelim Black British'in BB'sine. Yani Siyah İngiliz'e. Kim bunlar? Sadece Afrikalı, Antil adalı göçmenler mi? Hayır. Türkiye'den, Hindistan'dan gelen aynı zamanda. Çünkü, siyah burada rengin değil farklılığın adı. Majesterinin imparatorluğundan geriye kalan ihtişamı içinde her 7 kişiden biri göçmen Londra'da. Cu-

43,7 oranında Hintli yüksek oran. Dilleri, insanlarla iletişimin tek herkes onları "Pakies"

nartesi günleri tatilde başlarında takkeler, erlere kadar uzun etekli giysilerle **"Ahmet of London"**lar, omuzlarda toplanmış, **'Sokratien Stili"** elbiselerle Bangladeşliler, okaklara dökülüyor. **"Spital Fiels yüzyıllardan beri paryalara köprü olmuştur,"** diyor tarihçi Roberth. **"Burası, Dickens'in Londra'sının devamı. Gerçek ve tek gettomuz. Skin-Head'ler ve prolor-faşistler 'Pakibashing'ler yapmak istediklerinde siyaplara saldırmak için tabii ki buraya geliyorlar. Brick Lane yolu üzerinde önceleri Kalvinistlerin kiliseleri yer alıyordu. Sonra Sinegog yapıldı. En sonunda da cami. Yol boyunca göçmenlerin alışveriş ettiği küçük dükkânlar, göçmen mahallelerinde atölyeler ve süüyle çocuk. Her göçmen mahallesine gidebilirsiniz. Hatta Chine Town'daki Soho'ya lahi gidebilirsiniz. Hiçbiri Spital-Fields kadar kötü değildir"** diyor Roberth.

Sout Hall'da Londra'nın doğusunda yüzde 43.7 oranında Hintli var. Tüm İngiltere'deki en yüksek oran. Ancak tüm Asyalıların aynı olduğuna inananlar sadece ırkçılar değil. Dilleri, yaşam tarzları apayrı olan bu insanlarla iletişimin tek yolu İngilizce konuşmak. Ancak herkes onları **"Pakies"** diye çağırıyor ve iş buradaa bitiyor. Sout Hall'da Pencap'in Hinduları yaşıyor. Ulusal Cephe, 1979 yılında burada bir miting yapmaya karar verdi. Her ne kadar burada oturanlar polise izin vermemesi için ısrar ettilerse de demokrasi adına eylem için kendisine en uygun yeri seçmiş olan aşırı sağ engellenmedi. Bunun üzerine binlerce Hindu, Gandi'nin çocukları olduklarını kanıtlarcasına sessiz yürüyüş yapmak üzere caddeye indiler. Sadece 12 tane faşist dışarıdan gelmeye cesaret edebildi. Ancak daha önce mahalleye yerleşmiş bir sürü grup vardı. Sonuçta bir kişinin polis tarafından öldürülmesi ve binlerce Hindu'nun tutuklanmasıyla biten günün sonunda hastanelerde boş yer kalmadı.

Sout Hall Brodway mahallenin can damarı ve artık kesinlikle Londra'ya benzemiyor. İnsan İngiltere'de olduğunu bilmese, burada kendini Pencap'ta sanabilir. Kalın siyah saçları sımsıkı örülü kızlar, geleneksel elbiselerini giyip alış-veriş yapan kadınlar, çeşitli meyve, pirinç ve kreplerle donatılmış tezgâhlar, egzotik müceverler ve Hint ipekleriyle dolu dükkânlar. Herşeyiyle özgün bir ortam.

Suneel, 20 yaşında, daracık blucinli ve diğerleri için, **"Bulunduğu topluma adapte olmuş."** İyi bir örnek olmanın verdiği gururla, **"Cennetimizi satın aldılar, şimdi de vurmaları için öteki yanağımızı uzatıyoruz. Ama vurmuyorlar"** diyor. **"Newham'dakiler de bu durumu anladılar ve şimdi Khan başkanlığında 8'ler topluluğunu oluşturdular"** diye sözlerine ekliyor. Ancak temmuz ayında biri kadın serseri üç beyaz Newhamlı da köşebaşında durup gelip geçen bütüm Asyalılara ateş açtılar. Beş genç Hintli ağır yaralandı ve hastaneye kaldırıldı. Olaydan iki gece sonra 8'ler topluluğu da bu saldırıya karşılık Edinburg'daki Ulusal Cephe'nin militanlarının yatağı Duke Pub'a bir baskın düzenledi. İçlerinden yedi tanesi ve şefleri **Paxes Khan** kanunsuz silah bulundurmak suçundan tutuklandılar.

Linton Kewes Johnson Jamaika'da konuşulan İngilizce ile yazdığı dörtlükte Sout Hall'daki ayaklanma için şöyle diyor:

Faşistler atak yaptı,
Sonra biz de karşı atakta bulunduk.
Faşistler tekrar atak yaptı –
Ve biz onları geri püskürttük.

Johnson, Bob Marley'den sonra en meşhur Reage Man. Ayaklanmalar devrinde **"Bugün ırkçılık"** adlı **"Siyah toplumun söz hakkını savunan"** militan bir dergi çıkarıyordu. Johnson, 20 yıldır Brixton'da yaşıyor. Antil adalarını küçük bir çocukken terketmiş. 70'li yıllarda sosyoloji okurken İngiltere topraklarındaki kolonici baskıya karşı çıkan **"Kara Panterler"** hareketine katılmış. Şimdi de arkadaşlarıyla kurduğu bir stüdyoda müzik yapıyor. Brixton, Antil adalı sürgünler, politik ya da dini nedenlerle yurdunu terketmiş Hintlilerin zaman zaman da kaçakçıların mafikanesi olmuş.

BOY GEORGE — Hayranlarından korunmak için polisle...

Biz kapının önüne konmuş insanlarız

Brixton'daki muazzam, **"Under-Jamaeken"** pazarında çeşit çeşit biberlerden,kakao çekirdeklerinden tutun da istenen her şeyi bulunuyor. **"Burası belki de Paris kadar lüks değil. Ama biz istediğimiz her şeyi burada buluyoruz. Siyahlar, beyazlarla hiçbir zaman kaynaşamıyorlar. Tek bir söz alış verişi dahi yapılmıyor. Sonuç herkesin kendi pazarı var"** diyor 40 yaşında ve bugün ırkçılık için her şeyi yapmaya hazır Antil adalı **Stanford.** Stanford bu arada ağustosta Notting Hill'de bir karnaval olacağını ve tüm ay boyunca bayram yapacaklarını sözlerine ekliyor. Bunu nasıl mı yapacaklar? Gizli içki satan meyhanelerinde. Bu yeraltı eğlence yerlerinde müzik dinliyor, dans ediyor ve kutlamalar yapıyorlar. Bundan başka yine çok gizli yerleri var. Buralarda da kumar oynuyorlar. **"Biz kapının önüne konmuş insanlarız"** diyor Stanford. **"İnsanlar özgür olmak için buraya geliyorlar, sonunda buradada da kendilerini gizlemek zorunda kalıyor-**

Her şeylerini görüntü üzerine kuruyorlar. Tüm stratejilerini en dehşetli ilgiyi çekecek stili bulmaya yöneltiyorlar. Pek de haksız sayılmazlar. Boy George da bu yolla Boy George oldu.

lar. Çünkü ingilizler siyahların saat 11'de uyumasını istiyor." Ancak cuma gecesi bu kapı dışarı edilmiş insanlar ne uyuyabiliyor, ne de bayram yapabiliyorlar. **"İngiltere kaltağın teki"** diyor **Linton Kewesi Johnson. "Ne söylediklerine boşverin. Ne olacaksa olacak. Ama biz burada kalma için varız."**

1984 Londrasında madalyonun bir başka yüzünde de **Yurttaş Ken, Ken Livingston** ya da kendisini anarko-sendikalist olarak tanımlayan **Kızıl Ken** var. Gelenekleriyle her şeyinden çok gurur duyan meşhur İngiliz aristokrasisinden hiç korkmaksızın **"Söyle-**

nemde etnik grupların orta sınıfın, gençlerin ve değişen Londra'nın hesaba katılmaması nedeniyle oluyor," diyor Kızıl Ken. **"Benim psikiatriye ihtiyacım yok. İktidar benim için yaşam tarzını değiştirmeye yarayan bir araçtan başka birşey değil. Geri zekâlı bir politikacı düğmeye basıp dünyayı yok edecek güce sahip olduğu zaman insan iktidar olmayı istemek zorunda kalıyor. Şu anda benim sorunum, köprüyü geçmek ve milletvekili olmak.**

Ken seçilirse ne olur bilinmez.

(Çeviren: GÜNEY ÖZTOK)

1 milyar mark, Almanlar ile Sovyetler'in arasını açtı

Almanyaları "kader" ayrı tutuyor

EROL ÖZBEK

Günümüzde dünyadaki güç dengelerinin özet olarak yansıdığı bir yerden söz edilebilirse, orası almanyalardır. Vaktiyle Almanlar hakkında bir fıkra anlatılırdı: **"Dünyanın ABD ve Sovyetlerin başını çektiği iki büyük kampa ayrılacağını anlayan Almanlar, İkinci Dünya Savaşı'nı çıkarmışlar ve iki tarafta da etkili olabilmek için yenilerek ülkelerini ikiye böldürmüşler. Hatta olimpiyatlarda iki taraflı çalışıp daha fazla madalya almayı amaçlamış da olabilirlerdi."**

1 milyar mark ne kadar ses getirir?

Bugünlerde Almanyaların siyasi durumu bu fıkrayı akla getirmiyor değil: ABD'nin en sadık müttefiki Federal Almanya, Reagan yönetiminin Doğu Bloku'na teknoloji ambargosu ve Doğu ile ticareti azaltma politikasına en yüksek sesle karşı çıkan ülke. Sovyetlerin en sadık müttefiki Demokratik Almanya ise bugüne kadarki sicilini bir hamlede geçersizleştirip, isyan bayrağını açmış görünüyor.

Temmuz ayının ilk haftasında Federal Almanya Demokratik Almanya'ya 1 milyar marklık yeni bir kredi açıyordu. Bunu Sovyetler'in resmi yayın organı **"Pravda"**'nın Federal Almanya'ya yönelik suçlama yazıları izledi. **"Pravda"**, Federal Almanya'da güçlenen **"intikamcı"** (İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Polonya'ya ve Çekoslovakya'ya verilen toprakların geri alınmasını isteyen) eğilimlerden söz ediyor ve Bonn'daki yöneticilerin Doğu Berlin'e açtıkları krediyi **"Demokratik Almanya'daki sosyalist düzeni aşındıracak bir manivela olarak kullanmayı planlamak"**la suçluyorlardı.

Temmuz ayının ilk haftasında Federal Almanya, öteki Almanya'ya 1 milyar marklık kredi açınca Sovyet Komünist Partisi'nin yayın organı Pravda, Bonn hükümetini, "Demokratik Almanya'daki sosyalist düzeni aşındıracak manivela kullanmakla" suçladı.

Federal Almanya'da faşist bazı grupların son yıllarda yeniden sahneye çıktıkları ve yaygın eylemlerde bulundukları biliniyor. Ancak Sovyetlerin Federal Almanyalı yöneticileri yasadışı faşist gruplardan sorumlu tutmasını anlamak zordu.

Sağa kayınca kötü oluyor

Federal Almanya'da mart 1983 seçimlerini merkez sağ blok kazanmıştı. Yeni iktidar koalisyonunun büyük ortağı Hıristiyan Demokratlar, Doğu ile ilişkileri yıllardır eleştiriyor, Sosyal Demokratları bu konuda kimi zaman **"vatana ihanet"**le suçlamaya bile kalkışıyorlardı. Şimdi iktidara gelmişlerdi. Demokratik Almanyalıların ve Sovyetlerin çekeceği vardı. Tabii faşistlere yakınlığıyla bilinen iktidar blokunun ortağı Hıristiyan Sosyal Birlik lideri ve Bavyera Başbakanı **Franz Josef Strauss**'un aşırı sağcılığı da ürkütücüydü.

Moskova radyosu seçim sonuçlarını **"Aşırı sağ blok iktidarı aldı"** biçiminde vermişti. Hıristiyan Demokrat Başbakan **Helmut Kohl**, Amerikan nükleer füzelerini ülkeye yerleştirmekte kararlı olduğunu sürekli tekrarlıyordu ve bu nedenle Sovyetlerin sadece eleştirilerine değil tehditlerine bile hedef oluyordu. Füzeler konusuna değinen Sovyet yetkililer, (Ekim 1983'te Gromiko'nun yaptığı gibi) **"Federal Almanya bunun sonuçlarına katlanmak zorunda"** diyebiliyorlardı.

Kohl hükümeti sosyal yardımları kırpmış, yabancı işçilere karşı uygulamaları sertleştirmişti. Ama komşu ülkelere ve bu arada Demokratik Almanya'ya karşı Sosyal Demokratlardan farklı tavır almıyordu. Dahası, aşırı sağcı Hıristiyan Sosyal Birlik lideri Strauss, Demokratik Almanya'ya 1 milyar marklık özel kredi açılması için nüfuzunu kullanmıştı. Strauss, Dışişleri Bakanı'nın yetkilerini çiğneyerek Demokratik Almanya'ya yardım etmek istemişti. Bunu Strauss'un bir Doğu Avrupa gezisi izlemişti ve orada kendisini sosyalist yöneticiler oldukça iyi karşılamıştı. Strauss'un hiçbir yetkisi olmadığı halde Doğu Berlin'e ikinci bir milyarlık kredi vaat etmesi ve bu ikinci dilimin de geçtiğimiz ay Bonn'da hiçbir dirençle karşılaşmadan onaylanması Doğu'ya karşı yumuşama politikasının süreceğini gösteriyordu. Pershing-2 füzeleri konusunda Reagan yönetiminin en sadık müttefiki Helmut Kohl, Doğu ile ilişkilerde Batı'nın yaramaz çocuğuydu.

"ÇIRKIN ALMANLAR" — Sovyet yayın organlarının Federal Almanya'da faşizmin hortladığı iddialarını kapak konusu yapan "Der Spiegel" dergisi Sovyetler'in Doğu Avrupalı müttefiklerine karşı "Alman umacısını" kullandığı yorumunu yaptı. Bir Sovyet karikatüründe değişiklik yapılarak elde edilen kapaktaki Nazi askerinin elinde tuttuğu kâğıtta "intikamcılık" yazıyor.

Moskova'nın kaygısı

O halde Amerikan füzelerinin Federal Almanya'ya yerleştirilmesi dışında Federal Almanya'nın Doğu'ya davranışı iyi sayılmalıydı. Bu yüzden tüm dünya basını Pravda'dan Federal Almanya'ya gelen suçlamaları derhal, **"Doğu Almanya'ya bir uyarı"** olarak yorumladı. Sovyetlerin, ABD tarafından yeni nükleer silahlarla köşeye sıkıştırıldığı bir dönemde, Moskova, müttefiki Doğu Berlin'in Bonn ile flört etmesinden kaygı duyuyordu.

Soğuk savaş bulutları

Dünyaya tepeden bakıldığında son bir yılın gelişmeleri, soğuk savaşın geri dönüşüne benzetilebilirdi. ABD, Batı Avrupa'ya üstün nitelikte yeni nükleer füzeler yerleştirmiş, Sovyetler de Cenevre'deki nükleer silah pazarlığını terk ederek, kendi misilleme önlemlerini alacaklarını ilan etmişlerdi. Sovyetler adeta kendi kabuklarına çekilmişti. İçte de ideolojik sözlerini sertleştirmiş, en ünlü muhalif olan **Andrei Saharov**'un dış dünya ile ilişkisini kesmişlerdi. Artık ABD ile Sovyetler arasındaki başlıca ilişki, karşılıklı suçlamalardı.

Kaygısızlar

Oysa Sovyet müttefikleri bu durumu bilmezlikten geliyordu. ABD ambargosu karşısındaki Polonya rejimi Batı'dan destek aramaya devam ediyor, Macaristan ve Çekoslovakya, Sovyetlerin Batı'ya karşı sertliğini ciddiye almıyor, Batı ile ilişkilerini eskisi gibi sürdürüyordu.

Demokratik Almanya'nın Sovyet resmi çizgisinden ayrılma ihtimali, Moskova için tehlikeydi. D.Almanya, 40 yıldır Moskova ile müttefik olmayı "içine sindirememiş" olan Polonya'nın kıskacıydı.

Pravda'dan gelen uyarıları Doğu Berlin fazla ciddiye almamıştı. Pravda'nın ilk suçlama metni Demokratik Almanya'daki iktidarın resmi yayın organı **"Neues Deutschland"** tarafından arka sayfalarda yayınlanmıştı. Sonraki suçlamalar ise **"Sosyalist Birlik Partisi"** yayın organının hiçbir sayfasına layık görülmedi. Buna karşılık Macaristan'daki Komünist Parti yayın organında Batı ile ilişkileri savunan bir yazı, **"Neues Deutschland"**da dördüncü sayfayı süsledi.

Demokratik Almanya'nın Sovyet resmi çizgisinden ayrılma ihtimali, Moskova için tehlikeliydi. Demokratik Almanya, 40 yıldır Sovyetlerle müttefik olmayı içine sindirememiş olan Polonya halkının kıskacındaydı. Dahası, Varşova Paktı'nın en sağlıklı ekonomisine sahip ülkesiydi. Askeri açıdan da Batı ile **"cephe"**yi oluşturuyordu. Cephe dağılacak olsa, Polonya'yı, Ma-

KABUS: BİRLEŞİK ALMANYA

MÜTTEFİKLER — Bir Demokratik Almanya ve bir Sovyet askeri barfikste güçlerini gösteriyor. Demokratik Almanya'da bulunan Sovyet birlikleri bu tür "dostluk yarışmaları" dışında Almanlarla pek karşılaşmaz.

caristan'ı, Çekoslovakya'yı Doğu'ya bağlayan kemer gevşemiş olacaktı.

Demokratik Almanya'nın sorunları

Demokratik Almanya, Doğu Avrupa'da halkına en fazla refah sağlayan ülkeydi. Ama Amerika gibi güçlü bir ekonomiden aldığı vitamin aşılarıyla İkinci Dünya Savaşı sonrası hızla gelişen Federal Almanya ekonomisi yine de Demokratik Almanya'nın çok ilerisindeydi. Son on yılda yurttaşlarına Batı'dakine benzer bir tüketim modeli sunan Doğu Berlin'deki yöneticiler, Batı'ya yeni füzeler yerleştirildi diye bu modeli terk edemezdi. Refahı sürdürebilmek için ise Batı ile yoğun ekonomik işbirliği şarttı. Demokratik Almanya, Batı'nın finansman kaynaklarından, teknolojisinden yararlanmak zorundaydı.

Kendi yağıyla kavrulmak, Demokratik Almanya için geride kalmıştı. Bu konuma dönmek, tüketimin tadına alışmış Doğu Alman halkında yöneticilere karşı homurdanmalara yol açacaktı.

"Asıl şimdi"

Pravda'dan gelen uyarıyı ciddiye almamakla yetinmeyen Demokratik Almanya, bizzat karşılık vermeye başladı. Gerçi Devlet Başkanı **Erich Honecker**'in bu sonbaharda Federal Almanya'ya yapacağı gezinin hazırlıklarının bu tartışmalar arasında aralıksız sürüyor olması başlı başına bir karşılıktı, ama Demokratik Alman yöneticiler bununla yetinmedi. **"Neues Deutschland"**da ve çeşitli teorik yayın organlarında Pravda'ya inat, **"Asıl şimdi Batı ile ilişkileri sıklaştırmak gerek"** dediler.

Sovyetlerin en sadık müttefikinden bu tavır hiç umulmamıştı. Gerçekte Demokratik Almanya'nın dış politikada bağımsız tavır aldığı görülmemişti. Hep **"Sosyalist müttefiklerle dayanışma"** ağır basmışı o zamana kadar. Oysa şimdi Demokratik Almanya Devlet Başkanı **Erich Honecker** Pravda'nın tüm uyarıları arasında **"Demokratik Almanya'nın sosyalist ülkeler topluluğu içinde egemen bir devlet ve gönüllü olarak"** yer aldığını üstüne basa basa söylüyordu.

Demokratik Almanya'nın birden Sovyetler Birliği'ne kafa tutmasının sırrı, aynı günlerde **"Neues Deutschland"**da yer alan bir haberle aydınlanıyor gibiydi. Gazete, Sovyet hükümeti yayın organı **"İzvestia"**nın bir makalesinin bir özetini **"İkinci sayfasında"** yayınlıyordu. İzvestia'nın yazısında Batı'dan kredi almanın kötü bir şey olmadığı, **"Her banka zaten kredi vermeye ve almaya yarar"** sözüyle vurgulanıyordu.

Kremlin bulmacası

Batı'daki Sovyet uzmanları derhal bu yeni ipuçlarını Sovyet yönetiminin durumu hakkındaki bir teorinin potası içinde eritiyordu. Muhafazakâr **"Frankfurter Allgemeine"**, Sovyet yönetimi içinde bir kutuplaşmadan söz ediyordu. Bir uçta **"güvercin"** Devlet Başkanı **Konstantin Çernenko**'nun adamları Batı ile ilişkileri koparmamaya çalışıyordu, öteki uçta **"şahin"** Dışişleri Bakanı **Andrei Gromiko**, kemerlerin sıkılmasını, hızla silahlanılmasını, ABD'ye karşı askeri gövde gösterisi politikasının izlenmesini istiyordu. Sosyal liberal sayılması gereken **"Der Spiegel"** dergisi, ayrıntılara iniyor, **"İzvestia"**daki yazıyı yazan **"Novosti"** ajansı yazarının KGB'ye bağlı olduğunu saptıyordu. KGB, iç politikada **"şahinleri"**, dış politikada **"güvercinleri"** destekliyordu. Politbüroda iki grup da çoğunluk sahibi değildi: Çernenko'nun saflarında, Merkez Komitesi Sekreteri Gorbaçov, Başbakan Tikonov, Moskova örgütünden Girişin ve Çerbizki ile Kunayev yer alıyordu. 12 kişilik politbüroda **"güvercinler"** 6 oyda kalıyordu. **"Şahinler"** ise Dışişleri Bakanı **Gromiko**, Savunma Bakanı **Mareşal Ustinov**, Parti Denetmeni **Solomenzev** ve Silah Sanayii Merkez Komitesi Sekreteri **Romanov** başı çekiyordu. Politbüro aritmetiğinin anahtarı ise KGB'den gelme **Haydar Aliyev** ve Rusya Federasyonu Başbakanı **Vorotnikov**'un elindeydi.

Demokratik Almanya'nın Sovyet yönetimindeki bu çekişmeden yararlandığı anlaşılıyordu. Normal olarak Doğu ile Batı'nın kesiştiği yerde kıpırdamasına fırsat tanınmayan Demokratik Almanya, kendi çıkarlarını rahatça kovalıyordu. Ancak Sovyet yönetimindeki çekişme son bulduğu gün, Demokratik Almanya'nın **"Sosyalist ülkeler topluluğu ile dayanışma"**ya yeniden daha fazla ağırlık vermesi kaçınılmaz görünüyor.

Almanyaların bağımsızlığı sınırlı

Demokratik Almanya'nın Moskova'dan gelecek kesin uyarılara kulak asma zorunluğu, İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan güç dengesinden kaynaklanıyor. Aynı şekilde Federal Almanya da ABD'nin askeri stratejisine itiraz hakkına sahip değil. Askeri alanda Almanyaların iki büyük güce sadık olmaları, onların ayrı iki birer devlet olarak varolmalarının zeminini oluşturuyor.

1945 yılında müttefik kuvvetler tarafından işgal edilen Almanya, dört işgal bölgesine ayrılmıştı. ABD, İngiliz ve Fransız bölgelerinde yerel seçimlerle bugünkü eyaletler çapında seçilen kurucu meclisler ayrı ayrı devletler oluşturmuştu. Sovyet işgal bölgesinde ise merkezi yapı korunuyor ve demokratik seçim hazırlıkları yapılıyordu. Sovyetler durumu kendi lehlerine çevirmek için Doğu'daki Komünist Parti ile Sosyal Demokrat Parti'yi birleştirme girişiminde bulundu ve başardı. Ancak Batılı güçler, komünistlerin tüm Almanya'da iktidara gelmesinden kaygılanarak güvensiz davranıyordu. Sovyet lideri Stalin ise Birleşik Almanya'nın tarafsız kalacağına güvenemiyordu. Bu yüzden Almanya'da yeniden birleşik bir devlet kurulması için yapılan görüşmeler, baştan beri görüşmelerin başarısızlığa uğramasındaki suçu karşı tarafa atma çabasıyla yürütülen bir pinpon oyunu oldu.

D.Almanya'nın Moskova'dan gelecek kesin uyarılara kulak asma zorunluğu, İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan güç dengesinden geliyor. Aynı şekilde F.Almanya da ABD'nin askeri stratejisine itiraz hakkına sahip değil. Askeri alanda Almanyaların iki büyük güce sadık olmak zorunda olmaları, onların ayrı iki devlet şeklinde var olmalarının zeminini.

Aslında oyun ABD ile Sovyetler arasında olduğu kadar, iki güç tarafından Alman politikacılarına karşı da oynanıyordu. Stalin pinpon oyunu seyretmekten bıkınca, talimat üzerine Doğu Almanya'da bir tek parti devleti kuruldu, Sosyalist Birlik Partisi'ne muhalefet eden Hıristiyan Demokratlar önce iktidar çarklarının dışına itildi, sonra tümüyle yasaklandı.

Bu süreç sırasında federe devletler anayasalarını oluşturmuş ve bu anayasada bu devlet yapısının **"Birleşik Almanya"** kurulana kadar geçerli **"geçici"** bir çözüm olduğu yer almıştı. Demokratik Almanya ise bölünmeyi esas aldı, çünkü tek parti devleti ancak yarım Almanya'yı kapsayabilirdi.

Aradan geçen zaman içinde Federal Alman yöneticileri sözde Birleşik Almanya'dan söz etmelerine rağmen, bölünme gerçeğini kabullendi.

Demokratik Almanya'nın temel tezi, Doğu'da **"Sosyalist bir ulus"**un yaratıldığı idi. Ancak son yıllarda Devlet Başkanı Erich Honecker **"Sosyalist ulus"**tan söz etmiyor. Bunun nedeni, Demokratik Almanya'daki Almanların da Batı'dakilerden pek farklı davranmaması.

Almanlar arasındaki yakınlaşma, iki tarafın da birbiriyle arasındaki benzerliği keşfetmesiyle sonuçlanmış görünüyor. Ama yine de Almanlar, ne Batı'ya ne de Doğu'ya yaranabiliyordu.

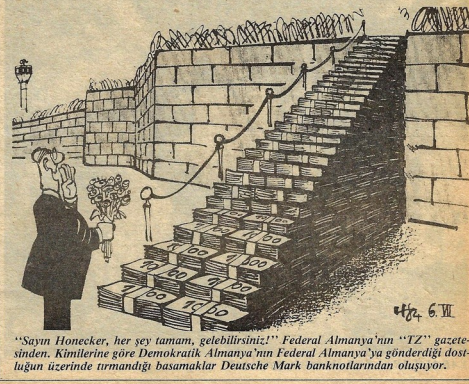

"Sayın Honecker, her şey tamam, gelebilirsiniz!" Federal Almanya'nın "TZ" gazetesinden. Kimilerine göre Demokratik Almanya'nın Federal Almanya'ya gönderdiği dostluğun üzerinde tırmandığı basamaklar Deutsche Mark banknotlarından oluşuyor.

Orly Havaalanı baskını ASALA'yı böldü

YARALILAR — Türk Devletiyle ilgileri ne?

Ünlü Fransız gazetesi Le Monde'un aylık "Diplomatique"ekinden aktardığımız aşağıdaki yazıda, ASALA ve Ermeni hareketlerindeki son durum ele alınıyor. Aşağıda Judith Perera imzasıyla yayınlanan yazının geniş bir çevirisini sunuyoruz:

JUDİTH PERERA

3 Mayıs 1984'te Paris'in banliyösü Alfortville'deki Ermeni anıtının yanında üç bomba patladı. Ermeni militanlar, bu eylemin dünyanın çeşitli yerlerinde Türklere karşı yürütülen eylemlerinin karşılığı olarak yapıldığını söylediler ve Türk gizli servisini sorumlu tuttular. Anıt, geçtiğimiz nisan ayının 29'unda her görüşten Ermeni'nin katılımıyla açılmıştı. Bu açılıştan hemen sonra Türk Hükümeti, anıtı ve bu yılın başında François Mitterrand'ın Ermeni soykırımını tanıdığını belirten açıklamasını protesto etmişti.

Bombalama olayından iki hafta önce, Paris'te toplanan Halklar Mahkemesi'nde Ermeni toplumunun Türkler tarafından yapılan bir soykırımın kurbanı olduğu kabul edilmişti. Bu arada Paris'te 1981 eylülünde Türk konsolosluğuna baskın düzenleyen ve içeridekileri rehin alan 4 ASALA militanının mahkemesi sürüyordu. Bu mahkemeyi protesto eden gösteriler nedeniyle de tutuklamalar yapılıyordu. Bu yılın başından beri gelişen olayların ve ASALA'nın kendi içindeki hiziplerin 1982 haziranında İsrail'in Lübnan'ı işgalinden sonra açıkça ortaya çıkmasıyla, Ermeni özgürlük hareketi bazı sorunlarla karşı karşıya kaldı.

İsrail Lübnan'ı işgal edince ASALA bu üssünü terk ederek Suriye kontrolündeki bölgelere yerleşti. Örgütün politik kanadı zayıfladı ve örgüt içi iktidar çatışmaları başladı.

Öte yandan Şam'dan Atina'ya kadar, Kıbrıs Rum kesimi, İran ve Türkiye'deki birkaç grupla da ilişkileri olan ASALA'nın lideri **Agop Agopyan** 1975'ten bu yana örgütünü ve amacını tanıtmak için yaptığı saldırı ve cinayetlerin devam etmesinde ısrar ediyordu. Gizli Ermeni dergisi **Armenia** da şimdi eskisine oranla politik analizlerden çok ASALA'yı pohpohlamaya gayret ettiği gibi birçok dille yayın yapmaktan da vazgeçerek salt Ermenice yazıyor. Daha solda yer alan ve siyasi açıdan diğerlerine oranla daha ilerde bazı ASALA üyeleri -Monte Merkonyan ve Alex Komşuyan gibi- ASALA Devrimci Hareket (DH) grubunu oluşturdular.

Bu grup, 1983 haziranındaki Orly Havaalanı baskını gibi Agopyan'ın sürdürdüğü operasyonları **"bilinçsiz terör hareketleri"** olarak niteliyor ve karşı çıkıyor. Ancak bununla birlikte silahlı mücadeleyi de savunuyorlar. Bu grubun sempatizanları silahlı propagandanın başlangıçta kamuoyunun ilgisini çekmek ve amaçlarını tanıtmak için kesinlikle gerekli olduğunu belirterek, **"Bu hareketin, eski Ermeni liderlerinin güttüğü uluslararası hukukun Ermeni sorununa çözüm bulmasını bekleyen politikalarından farklı olduğunun anlatılması için bu eylem türüne ihtiyacımız vardı"** diyorlar.

Bununla birlikte hareketlerin amaçlarına ulaştığını söylüyorlar, **"Eğer eylemlerin politik prensipleri açıkça belirlenmemiş olsaydı, ASALA sonunda haksız da çıkabilirdi"** diye belirtiyorlar. **"Bizim için askeri hareketler, politik prensiplerden ve genelde insan hayatına duyulan saygıdan soyutlanamaz. Agopyan'ın düşünce tarzıyla bu eylemler körü körüne ve hatta Türk devletiyle hiçbir ilgisi olmayan masum insanlara karşı acımaksızın yapılan faşist eylemler haline geldiler."** Bir yıldır ciddi sürtüşmelerin ve çelişkilerin ortaya çıktığı Ermeni hareketinde Orly Havaalanı baskını ASALA'da hizipleşmenin başlıca nedeni olarak görülüyor. 10 yıldır çalışmalarını çok gizli bir biçimde yürüten ASALA bu süreçte en sağdaki milliyetçi kesimden en soldaki Marksistlere kadar tüm siyasi eğilimleri içinde barındıran bir örgüt. Lübnan'da bir üssü olduğu sürece eylemlerini etkili bir biçimde sürdüren ASALA'ya sol politikacılar eylemlerin politik taslağını hazırlayarak yardımcı oldular.

Halk hareketleri

Ermeni hareketinin toplumsal temeller üzerine oturtulmaya çalışılması, özellikle hareketlerine politik nedenler arayan ve mücadele etmek isteyen gençlere umut verdi. Bu da, şimdi kendi gerilla grubunu (ESAK) kuran Taşnak gibi geleneksel partilerin bu potansiyeli kendilerine çekmeye çalışmalarına neden oluyor. Işin bir başka yönü de bu genç tabanın ASALA'ya kaptırılmak istenmemesi. 1981 ortalarında ASALA'yı ve halk hareketlerini birleştiren tek bir örgüt kurulması için tartışmalara başlanmıştı. 1981'in sonuna doğru Ermeni halkçı hareketlerinin temeli, politik çizgi 8 ana unsurda belirlendi. ASALA bu görüşmelerde düşmanlarını **"Türk ve uluslararası emperyalizm"** olarak belirledi. **"Ermeni halkının özgürlüğünü elde etmesinin tek yolu devrimci şiddete başvurmaktır"** diyen ASALA, ezen sınıfların otoritesini reddeden herkesi saflarına çağırarak, yapılan koalisyonu uluslararası devrimci hareket temelinde geliştireceğini ilan etti. **"Nihai hedefimiz demokratik sosyalist bir Ermeni devleti kurmaktır"** diyen ASALA, uzun dönemde halkçı bir mücadele için Sovyetler'deki Ermenilerin devrimci- politik bir bazda hareket etmelerini sağlamaya çalışıyor. Halkçı harekete katılan insanlardan biri, **"Artık mücadeleyi işgal altındaki topraklarda sürdürmenin zamanı geldiği için, burada yükselen Kürt ve Türk hareketleriyle ilişkiye geçtik"** diyor. ASALA daha önce de Kürt İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi ile ilişki kurmuştu. Aynı zamanda bu temelde Avrupa'daki Ermeni, Kürt ve bazı Türk öğrenciler bir ittifak oluşturdular. Aynı zamanda Filistinlilerle de ilişki içinde olan ASALA, FKÖ, Halk Cephesi ve Demokratik Cephe ile ilişkilere girdi. Ayrıca Filistinliler gizli Ermeni ordusuna Ortadoğu'daki karmaşık politikalarda yapabilecekleri yardımlarını da esirgemediler. FKÖ, ASALA ile Fransız Hükümeti arasında aracı rolü de oynadı ve bu nedenle de ASALA, Fransa'ya karşı eylemlerini 1981 eylülüne kadar askıya aldı. Neden sonra örgüt, Fransa'da Türk konsolosluğuna baskın yapan dört Ermeniye politik statü verilmesi için eylemlerine başladı ve kasım ayında Paris Orly Havaalanına baskın düzenlediği sırada da ASALA yöneticilerinden **Monte Merkonyan** sahte pasaportla seyahat ettiği gerekçesiyle tutuklandı, Merkonyan, 11 Aralık 1981'de serbest bırakıldı. Ancak birtakım güçlüklere rağmen Fransız Hükümetiyle olan ilişkiler, FKÖ'nün sürdürdüğü arabuluculuk sayesinde devam etti. 1982 nisanında İçişleri Bakanı **Gaston de Ferre,** Ermeni hareketinin amacını tanıdıklarını ilan etti.

Suriye'nin kucağında

Her şey 1982 haziranında İsrail'in Lübnan'ı işgal etmesiyle değişti. Kapı dışarı edilen ASALA, hem yöredeki gruplarla ilişkilerini, hem de FKÖ'nün desteğini kaybetti. Aynı dönemde Türk Hükümeti de

Lider Agopyan, politik kadroların kamptan çıkmasını yasaklamıştı. İki ASALA yöneticisi Ayvazyan ve Havaryan, Bekaa'daki kamplarında öldürüldüler. Bu eylem, Agopyan'ın bir yıldır sürdürdüğü gizli savunma politikasının bir sonucuydu. Bunun üzerine diğer iki lider kamptan kaçarak ASALA - Devrimci Hareket'i kurdular.

ASALA—DH'nin yöneticileri yayınladıkları bir bildiride Agopyan'ı mücadelenin amacını sahtekârlık, yalan ve tehdit kullanarak saptıran bir gangster, bir diktatör olarak nitelediler.

ASALA ile ilişkileri olan Türk ve Kürt gruplarına karşı büyük operasyonlar düzenledi. Sonuçta örgüt büyük ölçüde bozguna uğradı. Bu durumun sonuçları ASALA için oldukça yıkıcı oldu. Suriye'nin kontrolündeki Lübnan bölgesine çekildi. Örgütün politik kanadı, bu soyutlanmadan dolayı, zayıfladı ve örgüt içinde iktidar çarpışmaları başladı. Bu arada örgüt Agop Agopyan'ın eline geçti ve politik kadronun çeşitli etkilenmelerden uzak tutulabilmesi için kamptan dışarı çıkması yasaklandı. Bu sırada Agopyan FKÖ düşmanı **Abu Nidal** ile ilişki kurdu. Daha sonra da 1983'te FKÖ'yü iç savaşa sokan El Fetih içindeki ayaklanmada FKÖ'nün karşısında yeralınca FKÖ—ASALA ilişkileri koptu ve FKÖ Agopyan'ın karşısında hareket etmeye başladı. Ancak bu arada El-Fetih liderlerinden Abu Iyad'ın 1982 aralık ayında Paris'i ziyaretinde Fransız emniyeti ile yaptığı gizli görüşmeler sonucu verdiği fotoğraflar nedeniyle 1983 nisanında ASALA'nın eylemlerini organize etmek için Paris'e gelen Agopyan tutuklandı. Ancak Fransız polisi onu tutuklamak yerine takip etmeyi tercih etseydi, buradaki örgütsel bağlarını öğrenebilirdi. Çünkü, haziran ayındaki Orly Havaalanı baskınından sonra 50'ye yakın Ermeni militan yakalanabilmişti. Ocak 1983'te bağımsız hareketler aradaki çatlağı kapatmak üzere ASALA ile ilişkiye geçmek istediler. Ancak bir başka hayal kırıklığı Abu Nidal ile tüm ilişkileri koparmak anlamına geleceğinden Agopyan bunu kabul etmedi. Nisan ayında Fransa'daki Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) İngiltere ve ABD'deki bağımsız hareketlerle birleşerek ASALA'dan bağımsız bir Demokratik Cephe oluşturdu. Bu bağımsız cephenin oluşmasındaki en önemli neden, öncelikle Orly Havaalanı baskınıydı. Daha sonra da 15 Ağustos 1983'te Türk Havayollarına konan ve 7 kişinin ölümüne, 62 kişinin de yaralanmasına neden olan bomba olayı ve Kapalıçarşı'daki iki kişinin ölümü, 23 kişinin yaralanmasına neden olan saldırıları şiddetle eleştiren Demokratik Cephe seçilen hedeflerin Türk Kürt ve Ermeni toplumlarının dayanışmasını tehlikeye soktuğunu açıkladı. **"Herkes bir bomba koyabilir. Ancak bizim için sorun önümüzdeki 5 yıl içinde işgal edilmiş topraklarda yaşayan toplumların dayanışmasını sağlayacak siyasi bir örgütlenmeye gitmektir"** dedi. Orly baskınının yapıldığı gün Lübnan'da ASALA içindeki ayrılıklar en son noktasına ulaşmıştı. İki ASALA yöneticisi, **Vikem Ayvazyan** ve **Haçik Havaryan**, Bekaa'daki kamplarında öldürüldüler. Bu eylem, Agopyan'ın bir yıldır sürdürdüğü gizli savunma politikasının bir sonucuydu. Bunun üzerine diğer iki lider de kamplardan kaçarak ASALA Devrimci Hareketini kurdular. 16 ağustosta yayınlanan bir bildiride bu iki kişi Agopyan'ı, müdahalelerinin amacını sahtekârlık, yalanlar ve tehdit kullanarak saptıran bir diktatör, bir gangster olarak niteliediler. Orly baskınını kınayan bildiride ayrıca tüm Ermenileri Agopyan'ı desteklemeyi reddetmeye çağırıdılar.

ASALA, DHR (Devrimci Hareket) henüz oluşma devresinde bir örgüt. Bunun en önemli nedenlerinden biri, Agopyan'ın ASALA'nın kurumlarının ve kaynaklarının üzerindeki kontrolünü korumasi. ASALA -MR militanları için en büyük ümut ışığı da bu kontrolün kırılabilme olasılığı. Demokratik Cepheye gelince, o sadece aktif harekete dayanak teşkil eden bir örgüt işlevinde olabilir. Demokratik Cephe'nin kuruluşuyla Agopyan taraftarı birçok grup yıpranarak özellikle İngiltere örneğinde de görüldüğü üzere ya ASALA'dan bağlarını koparıp Demokratik Cephe ye geçiyorlar ya da daha başka bir çizgiye.

Örneğin, İran kökenli Ermeni öğrencilerin oluşturduğu ASALA yanlısı bir grup Agopyan'a karşı çıkarak ASALA'dan ayrıldı. Ancak Demokratik Cephe'den çok daha radikal bir çizgiye ulaştılar ve Marksist-Leninist görüşte Sosyalist Ermeni Hareketini oluşturdular. Diğer küçük gruplar da örneğin Fransa'da olduğu gibi Demokratik Cepheden uzakta kalmayı tercih ettiler. Fransa'daki Maocu **Oria** hareketi, ASALA ile hareket birliğine gidene dek **MNA**'nın (Ermeni Ulusal Hareketi) yanında yer alıyordu. Washington'da küçük bir grup da bir yandan Demokratik Cephe ile yeni tartışmalar yürütürken öbür yandan bağımsız hareket ediyor. Demokratik Cephe tabanında da birçok eğilim varlığını sürdürüyor. Örneğin, ABD ve İngiltere'deki hareketler, ne kadar sol eğilimli ise, Fransa'daki MNA o kadar modern milliyetçi görüşe sahip. Bu da, büyük ölçüde bu ülkelerde yaşayan Ermeni nüfusun oranına bağlı. Bu nedenlerdir ki, MNA her zaman yönetime dalkavukluk ederek bir şeyler kazanmayı umut edebilir. Tabii bu sonuçtan yola çıkarak **Mitterrand** ve **De Ferre** Ermeni hareketini desteklemeyi ihmal etmediler. Alfortville'deki anıtın açılışına Belediye Başkanı **Joseph Francesshi** de burada yaşayan Ermeni nüfusun çokluğu nedeniyle katılmayı çok uygun gördü.

Daha solda yer alan ve MNA'dan uzaklaşan bazı militanlar, ayrı bir örgüt oluşturmak yerine kendilerini Demokratik Cephe temelinde yükselen hareketler olarak tanımlayan İngiliz ve ABD Ermeni hareketlerinin yanında yer aldılar. Büyük siyasi tartışmaların yapıldığı kaybedilmiş Ermeni topraklarında Beyrut şoku henüz atlatılmış sayılmaz. Çünkü ASALA'nın hataları, çeşitli yerlerdeki Ermeni örgütlerinin dolduramayacağı kadar büyük bir başarısızlık yarattı. Bu, Fransa'da dikkatin bazı politik grupların baskılarına ve mahkemeye yönelitilmesi nedeniyle daha az hissedildi. Ancak, umutsuzluğun yaşandığı ve derin tartışmaların yapıldığı ABD ve İngiltere'de şimdi yeni bir yol aranıyor. İngiltere'de Demokratik Cephe'nin yayın organı **Hayastan Kayzter** Ermeni özgürlük hareketinin yeniden ortaya çıkışını sağlayabilmek için temel birtakım sorular ortaya koyuyor. Bunlardan biri de, **"Eğer bir toplum özgür olmayan bir ülkenin dışında yaşıyorsa, gerçekten bağımsızlık mücadelesi verebilir mi?"**. Bu koşullarda en basit çözümü, **"Türk ve Kürt işçi hareketleriyle birleşin"** sloganını atmakta buluyor ve bunu gelecek mücadelelerinin temeli sayıyor.

Sovyetler'in durumu da Ermeni hareketi içerisinde değişik yaklaşımların doğmasına neden oluyor. Geçmişte ASALA ve diğer gruplar, iki nedenden dolayı, bu ülkeye karşı olumlu bir tavır içindeydiler. Bu nedenlerden birincisi, Sovyetler'de yaşayan 3.5 milyon Ermeniyi hem bu hareketten uzakta bırakmamak, hem de onların aktif desteğini sağlamak çabası güdüyor. İkinci nedense, 50 yıldır Taşnak gibi geleneksel partilerin yürüttüğü, Anti-Sovyet propagandanın etkilerini silmek. Bugün gündemdeki en önemli konu, Sovyetler'in güvenilir bir müttefik olarak görülüp görülemeyeceği. Bu noktada muhalefet özellikle İngiliz, Fransız ve Amerikan sosyalist grupları sol görüşte birleşiyorlar. Henüz halkçı Ermeni hareketleri ASALA—DH ile mücadele birliklerini ilan etmiş durumda değiller. Agopyan deneyiminden ağzı yanmış bir Demokratik Cephe militanı, **"Bizim görevimiz, yukarıdan verilen direktifleri uygulamaktır. Bu kez böyle olamaz. Herkesin birlikte hareket etmesi gerekir"** diyor. Ancak, halk hareketi çevrelerinde göstergeler, ASALA—DH'nin özellikle eylemlerine başladığı zaman bu hareketleri kazanacağı yolunda. Fransa'daki MNA'ya tavır koyan sol hareket, saflara katılacak ilklerden kabul ediliyor.

ASALA—DH (Devrimci Hareket), ASALA lideri Agop Agopyan'ın eylemlerini "bilinçsiz terör hareketleri" olarak niteliyor. "Agopyan'ın düşünce tarzıyla bu eylemler körü körüne ve hatta Türk devleti̇yle hiçbir ilgisi olmayan masum insanlara karşı acımaksızın yapılan faşist eylemler haline geldiler".

Şimdilik ASALA—DH'nin katedeceği yol, oldukça uzun gözüküyor. **Hayastan Kayzter** bunu şöyle belirtiyor: **"Açık bir politik çizgi ve devrimci bir örgüt disiplini gereklidir. Ancak şu anda hareketimiz henüz olgunlaşmadığından ve bu değerlendirmeleri yapmadığından biz bundan oldukça uzaktayız. Politik olarak ilerlemiş bir toplum olan Ermenilerin özgürlüklerine kavuşmak için yapacakları en önemli şey, sorunları savsaklamamak."**

(Dış Haberler Servisi)

ORLY BASKINI — ASALA — DH, Orly'yi "bilinçsiz bir eylem" diye niteliyor.

cemal nadir'den

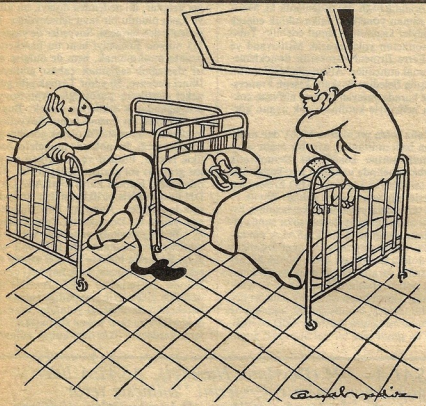

Zırdeli — Sana neden deli gömleği giydirdiler doktor?..
Akıllı deli — Hastalarıma bol gıda tavsiye ettim de..
— Halbuki zincire vurulmalıydın..

MEHMED KEMAL

Bozulup dağıldıkça

Her politikacı ülkeyi kendi iktidarında ötekilerden daha güzel ve daha mutlu gösterir. Ama bu güzel ve mutlu ülke iktidara yakın belli bir azınlık kesim için vardır, çoğunluk için yoktur. Çoğunluğa iktidarlar, güzelliğin ve mutluluğun önümüzdeki yıllarda geleceğini vaat ederler. Bu beş yıl olur, on yıl olur, on beşe kadar çıkar. Yıllar geçer, ama çoğunluğa vaat edilen güzel ve mutlu günler bir türlü gelmez. Sanırsınız ki bu vaat edilenler bir masal kuşudur ve kanatlarını çırparak yitmiş gitmiştir. Bizim muktedirlerin ortadirek, sosyolojinin orta sınıf dediği, vaat edilen güzellik ve mutlulukla oyalanır durur. Bu ne kadar sürecektir? Erişeceği noktaya kadar erişir, bakılır ki hiçbir şey yoktur, bir muktedir gider, öteki gelir.

Şimdi ardıma dönüp bakıyorum da, bu yük çoğunluğa gülücükleri içinde güzel ve mutlu günler vaat eden politikacı sadece Turgut Özal değildir. Niceleri geldi, niceleri gitti. Sayacak olsak kimini anımsarız, kimini unutmuşuzdur. Politikacı denen canavar konuşacak bir kürsü, karşısında toplanmış biraz kalabalık görmesin, hemen fırlar, başlar konuşmaya... İşi hep tatlı yanından alır, hep güzel şeyler söyler. Bu yalanla dolanla yıkanmış sözler olabilir. Politikacı için halkı o gün kandırma yeterlidir. Konuşurken **"Küçük Amerika olacağız"** mı demez, her yanda fabrika bacaları mı tüttürmez, nurlu ufuklara doğru mu uzanmaz, büyük Türkiye düşleri mi görmez... falan filan... atar da atar, tutar da tutar... Onun için dünün politikacısı ile bugünün politikacısı arasında çok ayrım yoktur. Al onu, vur ona...

Beri yandan bizdeki politikacının belli bir dünya görüşü de yoktur. Olsa bile saklar. Çünkü bizdeki politikacı türlü kesimlerden oy beklediği için herkesin nabzına göre şerbet vermek zorundadır. Oy almak için sağcısı ile sağcı, solcusu ile solcu, dindarı ile dindar, tüccarı ile tüccar, esnafı ile esnaf olacaktır. Eğer bir görüşten yana olursa, oyların öbür yanını yitirebilir.

Batı'da böyle mi?

Batı'da öyle değildir. Batılı politikacı karşısında konuştuğu kitleye dünya görüşünü açıklar, bu görüşle kaynaştırmaya çalışır, kimliğini açıkça söyler, diyalog kurmak ister. Seçmenle politikacının anlaşması, kucaklaşması için belli bir dünya görüşünden yana olmak, onu açıklamak gerekir. Öyle sanıyorum ki, bizdeki politikacı ile Batı'daki politikacı arasında başlıca ayrım da burada düğümlenir.

Siyasal özgürlükler de, dünya görüşünün açıklanması oranında gelişir. Bir dünya görüşünü yasaklar, ötekine izin verir, sonra da demokrasiden söz edersiniz, kimseyi inandıramazsınız. Elbette bu Batı'da böyledir. Doğu'da, —dünya görüşü başta olmak üzere— her şey aldatmaca ve kandırmaca olduğundan demokrasi de aldatmaca ve kandırmaca olur. Demokrasi savaşımı verenler aradan yıllar geçtikten sonra artlarına dönüp baktıklarında ancak bir arpa boyu yol aldıklarını görürler. Harcadığı zamana acıyan çok olur.

Bakalım nereye kadar?

Düşünün en azından kırk yılı aşkın bir süredir demokrasi savaşımı vermekteyiz, demokrasiyi kurabildik mi? Durmadan bozup dağıtıyoruz ve yeniden kurmaya çalışıyoruz. Dünyanın hiçbir ülkesinde demokrasi böylesine bozulup kırıldıktan sonra yeniden onarılmaya kalkışılmamıştır. Bize özgü bir şeydir bu... Kırıyorlar, dağıtıyorlar, sonra da onaracağım diye başına geçip oturuyorlar.

Bakalım ekonomide para ayarlamalarına dayanan bu demokrasi nereye kadar gelecek, nerede dağılıp, bozulup, yeniden düzelecektir?

arşiv konuşuyor

Seçim yasasının mimarı

Şemsettin Günaltay, 1950 seçimlerine girilirken CHP iktidarının başbakanı idi. Seçimlere onun başbakanlık döneminde girildi ve CHP iktidarı yitirdi. Hiç kimse bu seçimlerde hile yapıldı diyemez. Çünkü o döneme göre çok yetkin bir seçim yasası yapılmıştı. Oyların gizli kullanılması, sayımın açıkta, herkesin gözü önünde yapılması ilkesi benimsenmişti. Denebilir ki, Şemsettin Günaltay böyle bir seçim yasasının yapılmasına önayak olmasa idi, belki CHP, iktidarı yitirmezdi. Resimde Şemsettin Günaltay.

ANKET DEFTERİ

İskender Cenap Ege

Deneyimli politikacı

İskender Cenap Ege, Türk siyasi hayatının tanınmış simalarından biri. 17 Mayıs 1960 sonrası serbest seçimlerle oluşturulan ilk parlamentoya giren ve 12 Eylül 1980'e dek parlamentoda görev yapan Ege, 1918 İstanbul doğumlu. 6 Kasım seçimleriyle oluşan parlamentoda da yerini almayı başaran İskender Cenap Ege, kamu kesiminde 17 yıl yöneticilik ve öğretmenlik yaptı. 1954 yılında Ankara Radyosu Müdürü oldu. 1961 yılında AP Aydın senatörü oldu. Yaklaşık 20 yıl parlamento çatısından hiç çıkmayan Ege, Grup Başkan vekilliğini, Grup Başkanlığı, Cumhuriyet Senatosu Başkan vekilliği, Bütçe Komisyonu Başkanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yaptı. Evli ve üç çocuklu olan İskender Cenap Ege, halen Milliyetçi Demokrasi Partisi Aydın Milletvekili.

Sizce en büyük mutsuzluk nedir? *Gelecekten ümit kesmek.*
Nerede yaşamayı isterdiniz? *Vatanımda, Türkiyemde.*
Yeryüzündeki gerçek mutluluk nedir? *İnsanların birbirlerini sevip sayması.*
Hangi hataları bağışlarsınız? *Vatana ve devlete ihanet hariç tüm hataları.*
En sevdiğiniz roman kahramanları? *İnsanlığa örnek romanların kahramanları.*
En sevdiğiniz tarihi kişilikler? *Elbette Atatürk ve Fatih Sultan Mehmet.*
En sevdiğiniz yaşayan kadın kahramanlar? —
En sevdiğiniz ressam? *Van Gogh-Şevket Dağ.*
En sevdiğiniz besteci? *Itri, III. Sultan Selim, Ludwig Van Beethoven.*
Bir erkekte en çok hangi özelliklere değer verirsiniz? *Dürüstlük.*
Bir kadında? *İncelik ve davranışlarında açıklık.*
En büyük erdem nedir? *Ana, baba, evlat sevgisi, bir de vatan sevgisi.*
En sevdiğiniz iş? *İnsanlığa hizmeti dokunan bir çeşit uğraşı.*
Kim ya da kimlerin yerinde olmak isterdiniz? *Kimsenin, kendi kendimi yenilemek isterim.*
Başlıca karakter özelliğiniz? *Açık olmak ve çabuk sonuca gitmek.*
Dostlarınızda en çok değer verdiğiniz özellikler? *Sözüne ve randevusuna sadakat.*
En büyük hatanız? *İnsanlara çabuk inanmak.*
Mutluluk rüyanız? *Savaşsız ve açlıktan uzak bir dünya.*
En büyük felaket ne olabilirdi sizin için? *Ülkenin bölünmesi.*
Ne olmak isterdiniz? *Günahsızları savunan başarılı bir avukat.*
Sevdiğiniz renk? *Günüme bağlı.*
Sevdiğiniz çiçek? *Çiçeğin sevilmeyeni olmaz.*
Sevdiğiniz kuş? *Mavilikleri delen martı.*
En sevdiğiniz yazar? *Çok.*
En sevdiğiniz şair? *Gerçek sanatçı olan her şairi severim.*
Yaşayan erkek kahramanınız? *Düşünmedim.*
Tarihte en çok takdir ettiğiniz kadın kahraman? *Madam Curie.*
En sevdiğiniz isim ya da isimler? *Sahibine yaraşan isimler.*
En nefret ettiğiniz şey? *Yalan.*
Tarihte en nefret ettiğiniz kişiler? *Neron, Hitler, Musolini.*
Hayran olduğunuz askeri başarılar? *Malazgirt-Mohaç, 26 Ağustos 1922.*
Hayranlık duyduğunuz reformlar? *Lüther'in reformu.*
Hangi doğal yeteneğe sahip olmak isterdiniz? *Bariton bir sese.*
Nasıl ölmeyi isterdiniz? *Alın yazıma hükmedemem.*
Şu andaki ruh haliniz? *Anlaşılamamış olmanın üzüntüsü.*
Hayat prensibiniz? *Dürüstlük, çalışmak.*

Neden olmasın?...

Behicab